

**T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**EBEVEYNLİK STİLLERİ VE AİLE YAŞAM DÖNGÜSÜNÜN EVLİLİK UYUMU
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
ELANUR DEMİRHAN**

GAZİANTEP- 2021

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

EBEVEYNLİK STİLLERİ VE AİLE YAŞAM DÖNGÜSÜNÜN EVLİLİK UYUMU
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
ELANUR DEMİRHAN

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ İSMAİL HAKKI TOMAR

GAZİANTEP– 2021

TEZ VE ETİK BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “**Ebeveynlik Stilleri ve Aile Yaşam Döngüsünün Evlilik Uyumuna Etkisi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

25/11/2021

İmza

Öğrencinin Adı Soyadı
ELANUR DEMİRHAN

ÖNSÖZ

Eğitim hayatım boyunca başarılarımın mimarı olan, koşulsuz kabul sunan, hayalini kurduğum lisans ve yüksek lisans sürecimde beni destekleyen; meslek yolculuğuma eşlik eden başta babama, anneme ve kardeşime, en büyük teşekkürün sahibi aileme...

Lisans eğitimim boyunca yüksek lisans süreci için beni yüreklendiren, psikolojik danışmanlık mesleğini derinden hissettiren ve her zaman sabırla dinleyen Dr. Öğr. Üyesi Cem Kirazoğlu'na sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca tez sürecimi yakından takip eden ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İsmail Hakkı Tomar' a, tez jürimde sağladığı katkılardan dolayı Doç. Dr. Bünyamin Çetinkaya'ya, sorduğum her soruyu nezaketle yanıtlayan Dr. Öğr. Üyesi Hasan Eşici' ye, bilgilerini cömertçe paylaşan Arş. Gör. Ahmet Ayaz' a, yine bu süreçte başım her sıkıştığında ve danıştığım her konuda yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Metin Kırbaç' a teşekkür ederim.

Tez sürecimde yanımda yürüyen, her aşamada sabırla ve özveriyle yardım eden, her süreçte beni motive eden, moral veren, sevgili hayat arkadaşım, eşim M. Ömercan Demirhan'a yürekten teşekkür ederim.

Kurduğum her hayali gerçekleştirecek motivasyonu sağlamamda ve hayata bağlılığımı artırmamda en büyük destekçim olan "mesleğime" teşekkür ederim.

Tezimi beni bu yaşıma sabırla getiren, aile kavramının sıcaklığını hep hissettiren, emeklerinin hayatım boyunca çok kıymetli kalacağı sevgili aile büyüklerime ithaf ediyorum.

Umut dolu hayallerime...

ÖZET

Bu araştırmanın amacı evli bireylerin ebeveynlik stilleri ve aile yaşam döngülerinin evlilik uyumları üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu amaca yönelik olarak korelasyonel desende tasarlanan araştırma, ölçüt örnekleme tekniği ile belirlenen 400 (220 kadın ve 180 erkek) kişi üzerinde yapılmıştır. Araştırma örnekleme dahil edilme ölçütü olarak en az 1 yaşından büyük bir çocuğu ve devam eden bir evlilik ilişkisine sahip olma durumları belirlenmiştir. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği ve Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği kullanılarak Google Forms üzerinden toplanmıştır. Toplanan veriler üzerinde ilk olarak kayıp veri, normallik varsayımları ve aykırı değer analizleri yapıldıktan sonra araştırmanın hipotezlerini test etmeye yönelik bağımsız t-testi, tek yönlü varyans analizi ve regresyon analizi uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 21 paket programı kullanılmış ve elde edilen bulgular .05 güven düzeyinde yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda evli bireylerin olumlu ebeveynlik stillerini daha çok kullandıkları, evlilik uyum düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu, annelerin olumlu ebeveynlik stillerini babalardan daha çok kullandıkları bulunmuştur. Daha çok çocuğa sahip olan ebeveynlerin olumlu ebeveynlik stillerinin daha az kullandıkları, olumsuz ebeveyn stilini ise daha çok kullandıkları bulunurken, evli bireylerin sahip oldukları çocuk sayısının evlilik ilişkilerini etkilemediği bulunmuştur. Evli bireylerin içinde buldukları aile yaşam döngüsüne göre kullandıkları ebeveynlik stillerinin olumlu ebeveynlik stili alt boyutunda farklılık gösterdiği, evlilik uyum düzeylerinde ise farklılık göstermediği bulunmuştur. Ebeveynlik stilleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkide çocuk sayısının düzenleyici etkisinin hem olumlu hem de olumsuz stilde anlamlı olduğu, aynı ilişkide düzenleyici etkisi araştırılan aile yaşam döngüsünün düzenleyici etkisinin ise olmadığı bulunmuştur. Araştırmanın sonuçları ilgili alan yazın ve kuramsal bilgiler eşliğinde tartışılarak araştırmacılar, uygulayıcılara ve politikacılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynlik Stilleri, Aile Yaşam Döngüsü, Evlilik Uyumu

ABSTRACT

The purpose of this research is to determine the effects of married individuals' parenting styles and family life cycles on their marital adjustment. The research, which was designed in a correlational design for this purpose, was conducted on 400 (220 female and 180 male) individuals determined by criterion sampling technique. The criteria for inclusion in the research sample were to have a child older than 1 year old and to have an ongoing marital relationship. Data of the study were collected via Google Forms using Personal Information Form, Multidimensional Parenting Styles Evaluation Scale and Revised Dynasty Scale. After first performing missing data, normality assumptions and outlier analyzes on the collected data, independent t-test, one-way analysis of variance and regression analysis were applied to test the hypotheses of the research. SPSS 21 package program was used in the analysis of the data and the findings were interpreted at a confidence level of .05. As a result of the research, it was found that married individuals use positive parenting styles more, their marital adjustment levels are above the average, and mothers use positive parenting styles more than fathers. While it was found that the parents who have more children use less positive parenting styles and use negative parenting styles more, it has been found that the number of children married individuals do not affect their marital relations. It has been found that the parenting styles used by married individuals according to their family life cycle differ in the positive parenting style sub-dimension, but do not differ in their marital adjustment levels. It was found that the moderator effect of the number of children on the relationship between parenting styles and marital adjustment was significant in both positive and negative styles, while the moderator effect of the family life cycle, whose moderator effect was investigated in the same relationship, was not found. The results of the research were discussed in the light of the relevant literature and theoretical information, and suggestions were made to researchers, practitioners and politicians.

Key Words: Parenting Styles, Family Life Circle, Marital Adjustment,

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
SİMGELER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Araştırmanın Varsayımları	8
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
1.6. Tanımlar	8
İKİNCİ BÖLÜM	10
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	10
2.1. Evlilik Uyumu	10
2.1.1. Evliliğin Nedenleri	11
2.1.2. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler.....	12
2.2. Ebeveynlik Stilleri.....	14
2.2.1. Ebeveynlik Stillерinin Boyutları	15
2.3. Aile Yaşam Döngüsü.....	19
2.3.1. Aile Yaşam Döngüsü Sınıflama Modelleri	20
2.3.1.1. Duvall'ın Aile Yaşam Döngüsü Modeli	23
2.3.1.2. Carter ve McGoldrick Aile Yaşam Döngüsü Modeli	24

2.3.2. Aile Yaşam Döngüsü Evreleri	25
2.3.2.1 Yeni Evli Çift (Çocuksuz Aileler).....	25
2.3.2.2. Küçük Çocuklu Aileler	26
2.3.2.3. Ergenlik Döneminde Çocuğu Olan Aileler	28
2.3.2.4. Çocuğu Evden Ayrılan Aile.....	29
2.3.2.5. İleri Dönemdeki Aile (Yaşlılık)	30
2.4. Ebeveynlik Stilleri, Aile Yaşam Döngüsü ve Evlilik Uyumu	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	32
YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırmanın Modeli	32
3.2. Araştırma Grubu.....	32
3.3. Veri Toplama Araçları.....	32
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	33
3.3.2. Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği	33
3.3.3. Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği	34
3.4. İşlem.....	34
3.5. Verilerin Analizi.....	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	36
BULGULAR	36
4.1. Tanımlayıcı İstatistik Bilgileri	36
4.2. Evli Bireylerin Ebeveynlik Stillerine İlişkin Bulgular	37
4.3. Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarına İlişkin Bulgular	37
4.4. Evli Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Ebeveynlik Stillerine İlişkin Bulgular ...	38
4.5. Evli Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin Bulgular	39
4.6. Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngüsüne Göre Ebeveynlik Stillerine İlişkin Bulgular.....	40
4.7. Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngülerine Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin Bulguları	42
4.8. Evli Bireylerin Ebeveynlik Stilleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkide Aile Yaşam Döngüsü ve Çocuk Sayısının Düzenleyici Etkisi	44

BEŞİNCİ BÖLÜM	46
TARTIŞMA VE YORUM	46
ALTINCI BÖLÜM.....	51
SONUÇ VE ÖNERİLER	51
6.1. Sonuçlar	51
6.2. Öneriler	52
6.2.1. Alan Araştırmacılarına Yönelik Öneriler.....	52
6.2.2. Uygulayıcılara Öneriler	52
6.2.3. Politika Yapıcılara Öneriler	53
KAYNAKÇA	54
EKLER.....	64
Ek.1.GoogleForms Soruları.....	64
Ek.2.Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği (Ebeveyn Versiyonu).....	67
Ek.3.Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği.....	678

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Aile Yaşam Döngüsü Hakkında Yapılan Araştırmalar ve Öngördükleri Aşama Sayısı	21
Tablo 2: Duval'in Aile Yaşam Döngüsü Modeli	23
Tablo 3: Carter ve McGoldrick Aile Yaşam Döngüsü Modeli	24
Tablo 4: Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	36
Tablo 5: Evli Bireylerin Ebeveynlik Stillerine İlişkin T-testi Sonuçları	37
Tablo 6: Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarına İlişkin T-testi Sonuçları	37
Tablo 7: Çocuk Sayısına Göre Ebeveynlik Stilleri Puan Ortalamaları	38
Tablo 8: Evli Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Ebeveynlik Stillerine İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	39
Tablo 9: Evli Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin Puan Ortalamaları	39
Tablo 10: Evli Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	40
Tablo 11: Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngüsüne Göre Ebeveynlik Stillerine İlişkin Puan Ortalamaları	41
Tablo 12: Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngüsüne Göre Ebeveynlik Stillerine İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	42
Tablo 13: Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngüsüne Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin Puan Ortalamaları	42
Tablo 14: Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngüsüne Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin ANOVA Sonuçları	43
Tablo 15: Evli Bireylerin Ebeveynlik Stilleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkide Çocuk Sayısının Düzenleyici Etkisi	45
Tablo 16: Evli Bireylerin Ebeveynlik Stilleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkide Aile Yaşam Döngüsünün Düzenleyici Etkisi	45

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler.....	13
Şekil 2. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler.....	20
Şekil 3: Yaşam Döngüsü Boyunca Karşılaşılan Stresörler, Güçlükler ve İyi Oluş	25

SİMGELER LİSTESİ

\bar{X} : ortalama

KISALTMALAR LİSTESİ

AYD : Aile Yaşam Döngüsü

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

Ss : Standart Sapma

S : Sayfa

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Evlilik, belli bir yaş ve olgunluğu ile birlikte aile olma sorumluluğunu taşıyabilecek yeterlikteki yetişkin bireylerin gelişimsel bir görevi olarak kabul edilmektedir. Yetişkinlik çağına gelen her birey psikolojik, sosyolojik ve biyolojik olarak yakınlık kurma ihtiyacı hissetmektedir. Yetişkin bireyler bu ihtiyacı gidermek ve genel yaşam doyumlarını artırmak için yakınlık, tutku ve bağlılık duygusu içinde huzurlu, mutlu ve uyumlu bir evlilik yapmak isterler. Yapılacak olan evlilik çiftlerin sevme-sevilme gibi psikolojik ihtiyaçlarının yanında, cinsellik gibi biyolojik, çocuk sahibi olma, neslin devamlılığı sağlama ve aile olma ihtiyaçlarına karşılama olanağı sağlamaktadır (Kalkan ve Ersanlı 2008).

Evlilik kararı gelişimsel süreçte iki yetişkinin hayatında aldıkları en önemli kararlardan biridir (Giddens, 2000). Evlilik birçok açıdan bireyin hayatında değişikliklere yol açmaktadır. Bu değişiklikler arasında eşlerin bireysel istek ve beklentilerinden çok çift olarak hareket etme, ortak karar verme, ortak sorumluluklar, destekleyici ve yardım edici tutum ve davranışlar sergileme yer alabilir. Bu açıdan ele alındığında evlilik bireylerin ortak bir benlik geliştirmelerini sağlayan paylaşım, iş birliği ve destekleyici davranışları geliştiren bir sosyal kurum olarak görülebilir. Bu kazanımların sağlanması yapılan evlilikten sağlanacak uyum düzeyine bağlı olmaktadır. Evlilikte uyum eşlerin günlük hayattaki değişimlere ve bu değişimleri nasıl yöneteceklerini, uzlaşma yoluna gidebileceklerini, iyi bir iletişim kurmalarını ve hedeflerin ortaklığıyla hareket etmelerini gerektirmektedir (Spanier, 1976). Evlilikteki rol ve sorumluluklar bir süre sonra çiftlerin uyum becerisini belirleyerek evlilik uyumu kavramını ortaya çıkaracaktır. Evlendikten sonra bireylerin hayatlarında karar verme, sorumluluk gibi çeşitli rollerde değişimler olmaktadır. Roller değiştikçe bu durum çiftleri birlikte etkilemektedir. Evliliğin ilk yıllarında rollerden biri eşlerin birbirlerine karşı cinsel doyumlarını artırmak ve bu doyumunu mutlu edecek biçimde sunmaktır. Bunun yanı sıra sorumluluk paylaşmayı öğrenmek ve beraber karar alabilmektir. Bu dönemlerde evlilikten sağlanacak doyumun yeterince karşılanmazsa evli çiftlerin evlilikten umduğunu bulamama ve çeşitli mutsuzluk belirtileri ortaya çıkacaktır. Evliliğin sürdürülmesi ve uyumun

yakalanabilmesi için çiftlerin karşılıklı iş birliği, desteği ve ortak karar verme rolleriyle hareket etmeleri gerekmektedir (Sevim, 1999).

Evlilik uyumu, evli çiftlerin karşılıklı etkilere karşı açık davranarak, aile ve evlilikle ilgili konularda iş birliği yapma ve yaşadıkları sorunları olumlu bir bakış açısı ile çözüme ulaştırabildikleri bir ilişki durumudur. Evlilik uyumu ile kişilerin evlilikten sağladıkları doyum orantılı bir ilişki içindedir. Evli çiftlerin, evlilik süresince sahip oldukları doyum, birbirlerine sağladıkları fayda ve evliliğin başarılı olması olarak tanımlanır. Evliliğin resmi bir kurum ve zorunlu bağlayıcılık ortaya çıkaran bir kurum olmasıyla beraber, eşlerin uyumlu bir şekilde devam ettirmeleri gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ayrıca bu süreçte çiftlerin arasındaki ilişkinin dengede kalmasını sağlamak, birbirlerine karşı olan sorumlulukları karşılamak eşler için zor olabilmektedir (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

Evlilik dinamik yapısıyla her geçen gün birçok alanda değişimler meydana gelmekte, bu değişimler evlilik ilişkisine de yansımaktadır. Bu yansıma ile birlikte evlilik ilişkileri farklılaşmakta, anlaşılması güç bir hâl almakta, evlilikte yaşanan problemlere gün geçtikçe yenileri eklenmekte ve bunun sonucunda uyum problemleri çoğalmaktadır. Bu dengeyi sağlayabilmek amacıyla çiftlerin belli konularda uyumu yakalayabilmesi önem arz etmektedir. Evlilik uyumu yüksek olan çiftlerin çatışma durumlarından uzak kaldıkları, önemli birçok konuda fikir birliğine vardıkları, beraber geçirdikleri boş zaman etkinliklerinden zevk aldıkları ve bunun yanında duygusal olarak hislerini birbirlerine aktardıkları görülmektedir. Uyumlu evliliklerde çiftlerin kendi ebeveynlerinden aktarılan olgun tavırlarla dengede tutulan ilişkilerin ve iletişimin yüksek olduğu ilişkilidir (Spanier, 1972). Evlilik uyumu eşlerin yanı sıra ailenin de kalitesini belirleyen faktörlerden biridir. Evlilikteki uyum eşlerin ve ailede yaşayan diğer üyelerin olumlu veya olumsuz etkilenmesine sebep olabilmektedir. Eşlerin yaşadığı olumsuz bir durum diğer üyelerde negatif davranışlara ve ileriki dönemlerde yaşanan travmalara yol açabilmektedir (Sardoğan ve Karahan, 2005).

Evlilik uyumu üzerinde etkili olabilecek değişkenlerden biri de evli çiftlerin çocuk sahibi olduktan sonra ortaya çıkan ve gelişebilen ebeveyn rolleridir. Ebeveyn olma isteği çiftleri gerçek aile olmaya yaklaştıran bir faktördür. Çocuk sahibi olan evli çiftler bir taraftan çocuklarının bakım, koruma ve diğer psikolojik ihtiyaçlarını karşılamının yanında çift olarak ilişkilerinde yeniden denge kurma sorumluluklarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar (Turanlı, 2010). Çocukla birlikte değişen evlilik ilişkisindeki rollerle artan sorumluluklar, evlilik uyumuna olumlu veya olumsuz etkileyebilecek niteliktedir.

Evlilik uyumu ile ilgili yapılan çalışmalarda ebeveyn olduktan sonra değişen sürece vurgu yapılmıştır. Çiftlerin ebeveyn olduktan sonra yaşadıkları değişim uyumlarının

etkilenmesine sebep olurken aynı zamanda ebeveynlerin tavırları da evlilik uyumlarını etkileyebilmektedir (Özdemir ve Sağkal, 2020). Ebeveynlerin çocuk sahibi olduktan sonra yaşadıkları değişim, ebeveynlik stili olarak tanımlanmaktadır (Şentürk, 2008). Ailenin ruhsal durumunu meydana getiren en önemli etken ebeveynlerin çocuk sahibi olduktan sonra üstlendikleri ebeveynlik rolleridir. Ebeveynlerin bu rolleri yerine getirirken geliştirdikleri stiller çocuklarının psikolojik, sosyal, duygusal, fiziksel ve sonuç olarak kişiliklerinin oluşumunda ciddi rol oynamaktadırlar (Schaefer, 1959). Ailedeki ilişkilerin özünü özellikle ebeveynlerin birbirine karşı olan tutumu belirlemektedir. Anne ve babanın, sevgi ve anlayış içinde devam ettirdiği ilişki ailenin bütün bireylerinde etkisini göstermektedir. Ebeveynlerde var olan uyumlu ve samimi bir ilişki çocuklara geçmektedir. Ebeveynlerin arasında gergin ve anlaşmazlığa dayalı bir ilişki yaşandığında çocuklara da güvensizlik ve tedirginlik olarak yansımaları söz konusu olacaktır (Yörükoğlu, 2003). Dolayısıyla evlilik uyumunun, sağlıklı bir evlilik ve aile yaşamının sürdürülmesinde başlıca bir role sahip olduğu söylenebilir.

Alan yazın incelendiğinde ebeveyn olan bireylerin eş olma süreçlerinin yanında farklı ebeveynlik stillerine sahip oldukları görülmüştür. Farklı ebeveynlik stilleriyle çocukların gelişimleri arasında da farklılıkların olduğu bilinmektedir (Lai ve Chang, 2001). Ebeveyn olan her bireyin ailede geliştirdiği ebeveyn rolleri ve stilleri farklı olabilmektedir. Ebeveynlik stilleri yaygın olarak yetkeci olan ebeveynler iletişimi az önemseyen, demokratik tutumda olmayan ve otoriter tutum sergileyen ebeveynler olarak ele alınmaktadır. Güvenilir ebeveynler ise iletişim kuran, çocuğu önemseyen, iyi vakit geçirmeye çalışan, çocuğun kişisel ihtiyaçlarını karşılayan, özerkliğine katkı sağlayan ebeveynlerdir (Kankurdan, 2020). Ebeveynlik stilleri ile ilgili yapılan araştırmalarda güvenilir anne babaların çocuklarının kendine güveninin ve saygı düzeylerinin fazla olduğu, yetkeci tutum benimseyen anne babaların ise çocuklarının depresif oldukları görülmüştür (Güren, 2017). Bu da gelecek zamana ilişkin kaygıların artıp umutların zarar gördüğünü ve gelecek zaman öngörüsünün düşüklüğünü ortaya koymaktadır.

Ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaç ve beklentilerini karşılarlarken sergiledikleri tutum ve davranışların yanında duygusal paylaşımları da çocukların sağlıklı gelişiminde etkili olabilmektedir. Özellikle ebeveynlerin çocukların bakım ve ihtiyaçlarını karşılama sürecinde hissettikleri duyguları (çocuklarıyla ilgilenmekten haz ve memnuniyet duydukları, çocukları için yaptıkları görev ve sorumlulukları severek yaptıkları, onlarla vakit geçirmekten haz duydukları vb.) paylaşımları geliştirici bir etki ortaya koymaktadır (Corywyn ve Bradley, 1999). Ebeveynlik rolleri ve stilleri çocuğun gelişim aşamalarına göre revize edilmesi gerekmektedir. Çünkü çocuklar her bir gelişim döneminde daha farklı ve daha etkili

olabilecek ebeveyn desteğine, ebeveyn stiline ihtiyaç duymaktadır. Çocukluk yıllarında daha çok koruma, bakım ve ilgi ihtiyacı varken, ergenlik döneminde daha esnek, daha kabul edici ve daha destekleyici bir ebeveynliğe ihtiyaç duyulmaktadır (Saçan ve Şimşek, 2014). Çocukların gelişimsel özelliklerine göre güncellenmesi gereken ebeveynlik stilleri, evli çiftlerin kendi ilişkilerindeki uyumu da etkileyebilecek niteliktedir.

Evli çiftlerin çocuk sahibi olmaları aileyi geliştiren ve yeni bir yaşam görevine hazırlayan bir süreçtir. Ailenin kurulduğu aşamadan başlayarak sonlanıncaya kadar olan süreçte önemli gelişimsel değişimler yaşanmaktadır. Yaşanan bu değişimleri açıklamaya yönelik olarak aile yaşam döngüsü kavramını ve sürecini ele almak gerekmektedir. Aile olma sürecindeki bu gelişim görevleri literatürde aile yaşam döngüsü olarak tanımlanmaktadır. Aile yaşam döngüsü aile gelişimin aşamaları, geçiş dönemlerinin özellikleri ve etkilerinin yer aldığı bir yapıdır (Özdemir, Torlak ve Vatandaş, 2009). Aile yaşam döngüsünün kapsamında çeşitli aşamalar, geçiş ve değişiklikler ailenin anlaşılması için önemli bilgiler içermektedir. Aşamalar, geçiş ve değişiklikler sonucunda aile yaşam döngüsünün evreleri her defasında yenilenir. Aile yaşam döngüsündeki aşamaların görevlerini tamamlamak, çiftlerin ve çocukların sağlıklı birlikteliği, çiftlerin sahip oldukları uyum ve doyuma karşı olarak görevlerin yerine getirilmemesi; aşamaların ilerlemesini engeller. Ancak ailelerin aile yaşam döngüsünde bir üst basamakta yer alan döngüye uyum ve koordinasyonunu ve sürdürülebilirliği negatif yönde etkileyebilmektedir (Keleş, 2019). Aile yaşam döngüsündeki sürekli değişim gösteren süreçlerde ebeveynlere ve çocuklara yeni rol ve görevler düşmektedir (Canatan ve Yıldırım, 2013).

Her aile yaşam döngüsü geçişi atlatılması gereken bir kriz olarak tanımlanabilir. Anne babalar çocuk sahibi olduktan sonra çocuklarına karşı büyük sevgi duyarlar ve aileye yeni katılan bu üyeden dolayı mutlu olurlar. Bebeğin dünyaya gelmesiyle beraber anne baba hayatında ciddi değişiklikler olur. Anne babanın uykusuz kalması, gerçekleştirilemeyen planlar, sonuca ulaştırılmayan işler ve çocuklarının gelecek kaygısı çiftler arasındaki ilişkide strese yol açmaktadır (Carter, 2014). Bu yaşanan stres ise evlilik uyumunda duygusal ve davranışsal olarak negatif yönde bir etkiye sebep olabilmektedir. Bu uyuma etki eden ebeveyn rolleri aile yaşam döngüsünün değişen evrelerinde farklılık gösterebilir. Ailenin içinde bulunduğu yaşam döngüsünün bilinmesi ve anlaşılması aile ve eş ilişkilerinin açıklanmasını kolaylaştırır. Her yaşam döngüsünün bünyesinde barındırdığı gelişimsel krizler ve bu krizlere bağlı olarak yaşanabilecek problemlerin önlenmesine yönelik çalışmalar ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü aile yaşam döngüsünde her dönem bir gelişim basamağıdır ve beraberinde getirdiği krizler farklılık göstermektedir. Yeni döneme geçişler duygusal boyutta, iletişim boyutunda, günlük

yaşam boyutunda sancılı ve stresli olabilmektedir (Gladding, 2015). Sağlıklı aileler bu süreçleri sağlıklı yöneterek bir sonraki döneme sağlıklı geçiş yapabilirler. Çatışmanın ve problemin kaçınılmaz olduğu bu evrelerde, sorunun doğru bir şekilde yönetilmesinin ailenin geleceği için önemli olduğu söylenebilir.

Ebeveyn olmaya karar verme süreci çiftlerin aileye yeni katılacak üyeye hazırlandığı, psikolojilerini, biyolojik durumlarını ve sosyal ortamlarını düzenledikleri aynı zamanda maddi, manevi düzene girmeye çalıştıkları bir evre olarak düşünülebilir. Bu dönemde çiftlerin uyumu devam ettirebilmeleri için birçok konuda iş birliğine ve desteğe açık olmaları gerekebilir. Bebeğin dünyaya gelmesiyle birlikte aile yaşam döngüsünde küçük çocuklu aileler basamağında yer alan çiftlerin yeni katılan aile üyesine uyumu ve bu uyumla beraber evliliğin ilk yıllarındaki çift uyumunu da korumaları önemlidir. Eşler ilk çocuklarında fazla korumacı bir tavır sergilemektedir (Adler, 1927). Annenin çocuğuyla daha fazla özdeşim kurduğu ve bu dönemde bakımını üstlenen ebeveynin genelde anne olması, eşler arasında bir tarafın enerjisinin büyük bir kısmının başka yöne aktarıldığını göstermiştir (Demir ve Şendil, 2008).

Ergenlik çağında çocuğu olan ailelerde ise ergenlik döneminin özelliklerinin ebeveynler tarafından iyi tanımlanabilmesi, eşlerin iş birliği ve ortak tavır ve davranışları önem kazanmaktadır. Ebeveyn rolünde güçlü ve zayıf durumlarda bazı esneklikler olması beklenebilir. Bu noktada eşlerin kararlı tutum ve tavırlar sergilemesi ergenin bu dönemi rahat atlatması açısından önemlidir (Cheron vd., 2009). Aynı zamanda ebeveynlerin ergenin ailede yarattığı değişime karşı beraber hareket ediyor olması eş uyumunu artırıcı yönde bir etki yaratabilir. Fakat fikir ayrılıklarının olduğu bir ailede eşlerin birçok noktada bütünlük sağlayamaması evlilik uyumuna negatif yönde etki edecektir. Çocuğu evden ayrılan ailelerde ebeveynlerin bebek bakım sürecinden itibaren devam ettirdikleri rol ve sorumluluklarının yerini tekrar çocuk dünyaya gelmeden önceki eş sürecine bırakmasıyla devam eder. Bireylerin hayatlarında 'boş yuva' (çocukların aileden ayrılışı) olarak bilinen aşamayı içeren çalışmalarda 'boş yuva' aşamasının çiftlerin evlilik uyumu ve memnuniyetlerinde olumlu etkisi olduğu gözlenmiştir. Bu uyumun kaynağının son çocuğunda evden ayrılmasıyla ve kendi hayatını kurmasıyla beraber ebeveynliğin getirdiği stresi ortadan kaldırdığı olarak söylenebilir (Algaç ve Çatay, 2007).

Aile yaşam döngüsünün son basamağında yer alan ileriki yaşlarda bulunan ailelerde yapılan çalışmalara göre ileri yaşlara adım atan çiftler için evlilik doyumu gittikçe yükselmekte ve olumlu hale gelmektedir. Bu süreçte eşler değişen maddi duruma uyum sağlarken birbirlerine gösterdikleri ilginin artması ve harcanan vaktin beraber olmasından

kaynaklı olarak evlilik uyumunda artış olması beklenmektedir. Bu süreçte ebeveyn rollerinde çocuk ve torun sevgisinin karşılanması geçen vaktin verimli olmasını sağlama ve bunun için ortak bir çaba gözlenebilir (Sarıkaya, 2019).

Eşlerin ebeveynlik stilleri ve bu stillerin evliliklerinde sağladıkları uyum üzerinde etkili olabilecek bir diğer unsur eşlerin sahip oldukları çocukların sayısıdır. Eşlerin sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça ebeveynlik rolleri zorlanabilmekte, bu zorluklar eşlerin evlilik uyumları üzerinde olumsuz etkilerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Aileye katılacak her yeni çocukla birlikte eşlerin ebeveynlik rollerinde bütün çocukların bakım, ilgi ve ihtiyaçlarının dengeli bir şekilde karşılanmasına yönelik olarak güncelleme gereksinimi yaşanmaktadır. Özellikle ilk çocukta ya da çocuklarda olumlu ebeveynlik stili geliştirmekte zorlanan ya da geliştiremeyen ebeveynlerin tekrar çocuk sahibi olmaları durumunda zorluklarında artış yaşanacak ve bu durum ebeveynlerin stresini artırabilecektir. Yaşanabilecek stres verici durumun çift olarak evlilik ilişkileri üzerinde olumsuz etki ortaya çıkaracaktır (Üreyen, 2019).

Bütün bu bilgiler ışığında bu çalışma aile yaşam döngüsü bağlamında aile ve evlilik yaşantılarında ortaya çıkan olağan ve olağandışı değişimleri, bu değişimlerin aile bireylerinin ilişkileri, rolleri ve geliştirdikleri stratejileri anlamayı sağlayacak verilerle aile ilişkilerinin açıklanmasına yardımcı olacaktır. Bu çalışma kapsamında evli çiftlerin ebeveynlik stilleri ve evlilik uyumları arasındaki ilişkide aile yaşam döngüsünün ve çocuk sayısının biçimleyici etkilerinin açıklanması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda elde edilecek sonuçlar çocuk sahibi evli çiftlerin uyum düzeylerini açıklama fırsatı sağlayacak ve evlilik uyumlarını artırmaya yönelik olarak yapılabilecek müdahale çalışmalarına veri sağlayacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide aile yaşam döngüsünün biçimleyici etkisini incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki hipotezler test edilecektir.

1. Evli çiftlerin ebeveynlik stillerinde ve evlilik uyumlarında anne baba olma durumlarına göre fark vardır.
2. Çocuk sayısına göre evli bireylerin ebeveynlik stillerinde ve evlilik uyumlarında fark vardır.
3. Aile yaşam döngüsüne göre evli bireylerin ebeveynlik stillerinde ve evlilik uyumlarında fark vardır.

4. Evli çiftlerin ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkide çocuk sayısının düzenleyici etkisi vardır.
5. Evli çiftlerin ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkide aile yaşam döngüsünün düzenleyici etkisi vardır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Alan yazın incelendiğinde Türkiye’de aile ile ilgili yapılan araştırmalar genelde sosyal çalışmacılar ve sosyologlar tarafından yapılmıştır. Fakat farklı disiplinlerde yapılabilecek çalışmalar aileye yönelik araştırmalarda geniş bir açı sunabilir. Bununla beraber farklı disiplinlerden edinilen cevaplar kuramcılara daha geniş bilgiler gösterebilir. Şimdiye kadar aile ile ilgili yapılan araştırmalar aileyi tek yönlü yatay incelemiş ve farklı bakış açıları ortaya koyamamıştır. Yani bu çalışmalarda aileyi farklı zamanlarda farklı gelişimsel düzeyleriyle inceleme yapılmamıştır (Özdemir, Torlak ve Vatandaş, 2009).

Farklı aile yaşam döngülerinde ebeveynlik rollerinde meydana gelen/gelebilecek değişimlerin çiftlerin evlilikten sağladıkları uyum üzerindeki etkilerinin açıklanması önem arz etmektedir. Evli çiftlerin kurduğu aile dengesi her bir aile yaşam döngüsünde bozulabilmekte ve çiftler yeni edindikleri rollerle birlikte evliliklerinde yeniden uyum sağlamak ve yeniden denge kurmak zorunda kalmaktadırlar. Bu süreç bir taraftan çiftleri ve aile bireylerini etkilemekte, bir taraftan da gelişimlerini sağlamaktadır. Evlilikle birlikte evlilikte başlayan uyum süreci ilişki süresince devam etmektedir. Özellikle çocuk sahibi olduktan sonra ortaya çıkan ebeveynlik rolüne uyum, ebeveynlerin bu rollerinde yani çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin uyumları devreye girmekte ve bu süreç evlilik ilişkilerini de etkileyebilmektedir. Evlilikle birlikte başlayan aile yaşamı dinamik bir yapıda gelişimine devam etmekte ve özellikle ilk çocukla birlikte yeni rollerin gelişimi aile yaşamı boyunca devam etmektedir. Çocuklar geliştikçe ebeveynler çocuklarının gelişimsel özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda ebeveynlik rollerinde güncelleme yapmalarını zorunlu kılmaktadır. Bu durum çocuk sayısının artmasıyla birlikte aile yapısında ortaya çıkabilecek alt sistemler ve bu alt sistemler arasındaki ilişkilerin niteliğini sağlama süreci açısından ele alındığında ebeveynlik alt sisteminin önemi tekrar ön plana çıkmaktadır. Ebeveynlik alt sistemi, işlevsel olduğunda bir taraftan ailenin sağlıklı olmasını sağlarken, diğer taraftan da çiftlerin ilişkilerindeki uyum düzeylerini de olumlu etkileyebilmektedir. Bu çalışma aile yaşam döngüsü bağlamında aile ve evlilik yaşantılarında ortaya çıkan olağan ve olağandışı değişimleri, bu değişimlerin aile bireylerinin ilişkileri, rolleri ve geliştirdikleri stratejileri anlamayı sağlayacak verilerle aile ilişkilerinin

açıklanmasına yardımcı olacaktır. Çalışmanın sonuçları farklı aile yaşam döngülerinde yaşayan evli bireylerin evlilik uyumunu güçlendirmeye yönelik yapılacak olan çalışmalara da kaynaklık edecektir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya gönüllü katılan evli bireylerin ölçekleri cevaplarırken birbirlerinden etkilenmedikleri varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan evli bireylerin farklı aile yaşam döngülerinde olmanın dışında ebeveynlik stillerini ve ebeveynlik uyumlarını olumsuz yönde etkileyebilecek bir deneyime maruz kalmadıkları varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Ebeveynlik stillerinin evlilik uyumuyla ilişkisinin daha sağlıklı saptanabilmesi amacıyla aile yaşam döngülerinin 6 dönem yerine 4 dönem ile sınırlandırılmış olmasıdır. Çocuksuz çiftler ve 1 yaşının altında çocuğa sahip çiftler araştırmaya dâhil edilmemiştir.
2. Araştırmanın verileri Google Forms üzerinden online olarak toplanacaktır. Online veri toplama sürecinde yaşanabilecek en temel sınırlılık ise çevrimiçi topluluklarla ilgili bilinen bilgilerin sınırlı olması ve bu bilgilerin tam anlamıyla güvenilir olup olmadığının bilinmemesidir.
3. Bir diğer sınırlılık ise bir cevaplayıcının başka bir kullanıcı olarak ankete tekrar katılıp katılmadığının kontrol edilmesindeki zorlukların örnekleme temsil edicilik açısından zayıflatmasıdır.

1.6. Tanımlar

Aile yaşam döngüsü: Aile yaşam döngüsü, farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. En genel sınıflandırmayı Mc Goldrick ve Carter yapmıştır. Aile yaşam döngüsünü; “bağlı olmayan genç yetişkin”, “yeni evli çift”, “küçük çocuklu aile”, “ergenlik döneminde çocuğu olan aile”, “çocukları evden ayrılan aile”, “yaşlı ve yalnız anne babalar” olmak üzere 6 evrede incelemiştir Ailenin gelişim döngüsü, basamakları ve basamakların işlevli oluşu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmektedir. Her ailede yaşanan evlilik ile başlayan süreç çocuk sahibi olmak, çocuğun büyümesi ile geniş aile halini almakta, çocukların evden çıkmasıyla

daralmakta ve ebeveynlerden birinin ölümüyle son bulmaktadır. Bu şekilde aileler, kişilerin ebeveynlerinin yanından ayrılıp evlilik sebebiyle kendinin sahip olduğu bir yuva kurmasıyla yeni bireyler yetiştirilmesiyle ve döngünün devam etmesiyle sürekli bir sistemdir (Özdemir, Torlak ve Vatandaş, 2016).

Ebeveynlik stili: Ebeveynliği oluşturan anne-baba davranışlarını, bu doğrultuda anne-baba sisteminde yapılması gereken rol ve sorumlulukları belirtileceği gibi anne-baba-çocuk üçlüsünde kullanılan iletişimde belirlenen ses, mimik, konuşma tarzı ve duyguların ifade ediş şekli ve davranışları da içermektedir (Chao, 2001).

Evlilik uyumu: Evlilikteki beklenti ve isteklerin karşılanma düzeyiyle (Demiray, 2006), bununla birlikte evliliğin gönüllü ve zorunlu niteliklerinin dengeye ulaşmasıyla ilişkilidir (Haley, 1988).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın değişkenleri ilgili kuramsal bilgiler eşliğinde ele alınmış ve kavramsal çerçeveleri çizilmiş, akabinde değişkenlere ilişkin yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Evlilik Uyumu

Evlilik ve evlilikle ilgili çeşitli kavramlar birçok araştırmada yer almaktadır. Birçok alan evlilikle ilgili konuları araştırmaktadır. Araştırmalara konu olan evliliğin bir diğer konusu ise evlilik uyumudur. Bu durumun araştırılmasının bir sebebi de evlilik uyumunun hem aile içini hem de ailenin dışını etkilemesinden kaynaklı olmaktadır (Fıfıloğlu, 1992).

Evlilik uyumu çiftin evliliğinde uyuma sahip olması, bu uyumu başarıyla sürdürebilmesi, evliliğin işlevsel olabilmesi ve bu uyumdan dolayı memnuniyet duymasındır (Kalkan, 2002). Evlilik uyumunun sağlanmasında çiftin kişilik özellikleri, olayları öznel değerlendirebilme uyumları ve ilgi, beklenti düzeyleri önem arz etmektedir (Çelik, 2006). Uyumlu evlilik tanımlanırken evliliğin sorumluluklarını beraber üstlenebilen, birlikte paylaşımlarda bulunan sorunlar karşısında eşit sorumluluk alıp çözüm için çabalayan ve ortak paydada buluşabilen partnerlerin evliliklerine yönelik memnuniyeti olarak ifade edilebilir. Bu noktada önemli olan elbette ki ilişkinin kalitesi ve niteliğidir. Evliliklerinde uyum olan çiftlerin iletişim tekniklerini kullanmada başarılı olduğu, evlilikle ilgili önemli ve temel birçok konuda ortak oldukları, sorun olduğunda yine eşit çözüm yoluyla iki tarafın memnuniyetinin önemsendiği sonuçlara ulaşması gereklidir. Evlilik uyumu olan evli bir çift, bireysel, çift ve ailevi konularda ortak düşünce geliştirebilir, çeşitli problemleri olumlu bir şekilde çözebilir. Evlilik uyumu bireysel düşünceler ile ilgili olmanın dışında genel olarak ilişkinin özelliği ile ilgili bir kavramdır (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002).

Evlilik uyumun çok yönlü yapısı ile etkilere açık bir özelliktir. Evlilikte uyum eşlerin mutluluğu yanında evlilik bağıyla oluşmuş aile içerisindeki her bireyi etkilemektedir. Çocuklar anne babalarının ilişkilerine oldukça duyarlıdırlar. Uyumlu eşlerin çocukları benlik değerlendirmelerini olumlu yönde yaparken uyumsuz eşlerin çocukları benliklerini olumsuz yönde değerlendirmektedirler (Yılmaz, 2001). Bundan dolayı evlilikte uyum ailenin tüm

bireylerini bununla beraber toplumu da etkilemektedir. Evlilikte uyumun bozulmasıyla önce bireyin, sonra ailenin, sonrasında da toplumun sağlığı bozulmaktadır.

2.1.1. Evliliğin Nedenleri

Evlilik sistemiyle ilgili literatür tarandığında evliliğin nedenleri arasında ortak bir yaşam paylaşma gereksinimi, fiziki ihtiyaçlar, sosyalleşme ihtiyacı duyan bireylerin bilinçdışında beğenilme ve paylaşımında bulunma talepleri yatmaktadır. Ayrıca bu sebeplerin dışında evli erkek ve kadın kavramının hayatlarını birleştirme kapsamında bilinçdışında yatan bu beklentileri doyurma isteği yatmaktadır. Evlilik nedenleri literatüre bakıldığında üç başlıkta incelenebilir. Bu başlıklar, biyolojik, sosyal ve psikolojik nedenler olmak üzere araştırılmaktadır. Bunlardan fizyolojik ve biyolojik sebepler aynı zamanda cinsel isteği de doyurmayı içerir. Bireyleri cinselliğe duydukları bakış açıları, arzuları ve karşı taraftan beklediği tavırların cevap bulması bunun da evlilik aracılığı ile gerçekleşmesi toplumsal kabulü arttırmakta ve bireyleri aile sisteminde değerlendirmeye yardımcı olmaktadır. Evlilik ve eş sürecine bakıldığında evliliğin önemli işlevleri arasında sayılan cinsel arzuyu doyurma isteği önem arz etmektedir. Sosyolojik boyutuna bakıldığında ise bireyin toplumda onaylanma isteği uyum, güven kazanma, koruma ve korunma ihtiyaçları sayılabilir. Kişilerin yalnız hissetmediği, sevgi ve saygı gördüğu hayatı paylaştığını hissettiği amaçların ortak olduğu bireylerle evliliğe karar vermesi nedenler arasındadır (Aktaş, 2009).

Psikososyal sebeplerle sevme, sevilme karşı tarafın beğenisini kazanma öne çıkmaktadır. Çiftler beraber olma arzusuyla önlerine çıkan olumlu veya olumsuz her olayda yol arkadaşı oldukları, adanmışlık hissettikleri anlarda doyum ve uyum yaşarlar ve evlilikte kendilerini güvenli hissederler (Özgüven, 2000).

Dünya üzerindeki kültürlerde toplumun en küçük ve temel yapıtaşı olarak kabul edilen aile kavramı, birbiriyle psikolojik sosyolojik ve biyolojik bağı bulunan bireyleri ifade etmektedir (Kılıç, 2009). Aileyi karı-koca alt sistemi, ebeveyn alt sistemi ve kardeş alt sistemi olarak üç alt sisteme ayırmıştır. Evlilikte yer alan karı-koca alt sistemi sistemlerden en önemlisi olmakla beraber döngüyü oluşturan temel sistemdir (Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2017).

Yapılan araştırmalar evliliğin tanımını ve evlilik sistemini farklı bakış açılarıyla ele almıştır. Evlilik sisteminin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için yapılan çalışmalarda evlilik uyumu kavramının üzerinde durulmuştur. Bu konudaki çalışmalarda konunun uzmanları tarafından evliliğin gidişatına yönelik yapılan araştırmalarda evlilikteki nitelik ve çiftlerin

uyumu kavramları ön planda değerlendirilmektedir. Özetle, evliliğin ilerleyen evlerinde ilişkinin kurulma aşaması, çiftlerin birbirlerine olan hisleri, ailenin ve evliliğin kalitesinin çiftleri ne şekilde etkilediği literatürde önem kazanmıştır. Evlilik kalitesi; çiftlerin evlilikten elde ettikleri mutluluk, huzur, doyum ve çiftlerin uyumu gibi bireysel analizlerle belirlenmektedir. Evlilik kalitesi, uyum ve doyum kavramlarının doğru bir şekilde açıkladığı, araştırmalarda bu yüzden bu kavramlara önem verildiği fark edilmiştir (Erberk vd., 2005). Yapılan bir çalışmada kişilerin psikolojik uyumları ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Kişilerin bireysel psikolojik uyumlarıyla evlilik uyumları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Evlilik uyumu ile psikolojik uyum arasındaki çift yönlü bağlantı pek çok çalışma ile kanıtlanmıştır (İyiyaydın, 2018). Literatür, psikolojik uyumla ilgili farklı değişkenleri keşfetme girişimiyle bu bağlantı üzerinde hala biriktirmektedir. Bu çalışmaların fikir birliği, her iki değişkenin de birbirini etkilediği gerçeğini paylaştı. Diğer bir deyişle, daha iyi psikolojik uyumu olan bir birey, evliliğine de daha iyi bir şekilde uyum sağlayabilir.

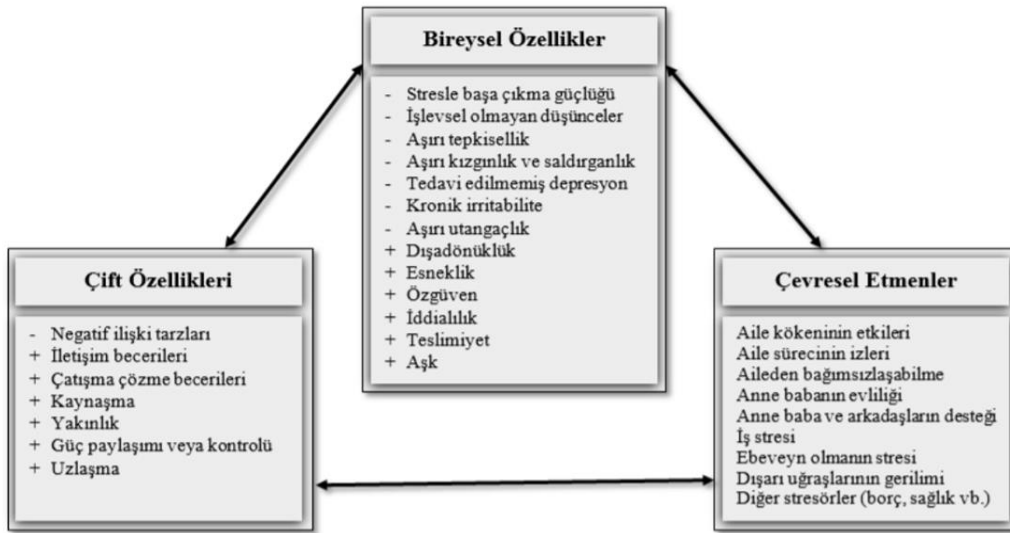
2.1.2. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler

Çiftler evlilikten önceki bireysel yaşantılarını evlilik sonrası “biz” çatısı altında birleştirmeye çalışırlar. İlgili alanyazında “biz” olgusunun sağlıklı oluşabilmesi için iletişimin önemi vurgulanmıştır. Biz olgusunu devam ettirebilmeleri için kadın ve erkeğin içinde yer aldıkları sistem içinde rol ve sorumlulukları içselleştirmeleri ve iletişim becerilerini uygulama alanına koymaları gerekmektedir. İletişim sorunlarının temelinde çiftlerin cinsiyetleri doğrultusunda biz yaşamını benimsemekte zorlanmaları ve rollerine uygun davranmamalarıdır (Köknel, 1997). Bu tür iletişim anlaşmazlıklarının ruh sağlığı boyutunda da olumsuz etkileri olduğu görülmektedir. İletişim faktörünün bireylerin ailelerinden getirdiği varsayılan bir özellik olduğu düşünüldüğünde evliliği etkileyen bir başka faktör ise göre yeni aile kuran çiftler düşünüldüğünde bu çiftlerden her birinin kendi ailelerinden öğrenilmiş tavırlarını, tutumlarını ve davranışlarını evliliklerinde uyguladıkları ve bireysel olarak oluşturdukları yeni olgular yaratarak, ailelerinde uygulamaları kaçınılmaz olmaktadır. Bireylerin birbirlerinden ayrı ayrı evliliğe dair beklentileri olmakta, bununla birlikte çiftlerin evlilik yaşantısından da beklentilerinin olması ailenin önemini tekrar karşımıza çıkarmaktadır. Çiftler evlilik sürecine girerken bu süreci etkileyen faktörlerden biri de dini inanış olmuştur (Ateş, 2004).

Yapılan bir çalışmada dine olan ilgiyle çiftlerin evlilikte yakaladıkları uyum ilişkisinde incelemeler sonucunda dindar yönelimli bireylerin evlilikte yaşadıkları uyumların dindar

eğilim göstermeyen kişilere göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır (Wilson ve Filsinger, 1986). Ancak çalışmayı tüm dinlere yormak yanıltıcı olabilir. Evliliği etkileyen faktörlerden bir diğeri ise bağlılık olarak tanımlanmıştır.

Bağlılıkla ilgili yapılan bir çalışmada bağlılıkları yüksek çiftlerin evliliklerinin uzun ömürlü olduğu ve yüksek doyum sağlanan evlilikler olup boşanma fikrinin düşünülmediğini ortaya koymuştur (Robinson ve Blanton, 1993). Bununla birlikte evliliği etkileyen bir başka faktörün mahremiyet olduğu araştırmalarda görülmektedir. Mahremiyet olgusu süreç olmakla beraber, durumsal veya davranışa yönelik farklı biçimlerde ortaya çıktığı belirlenmiştir. Mahremiyet boyutu evlilik sistemi içinde psikolojik ve sosyolojik bir süreç olarak belirlenebilir. Mahremiyet, 1) güçlü ego kimliği, 2) kök aileden bağımsızlık ve 3) çiftlerin birbirini doğru anlaması (Waring, vd, 1981). Evliliği etkileyen faktörler (Larson, 2002) kuram çerçevesinde üç ana başlıkta değerlendirilebilir.

Şekil 1. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik uyumunu etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik çalışmaları yapanların başında gelen Burgess ve Wallin (1953) çiftlerin evlilikte yaşadıkları uyum derecesini ve kişisel farklılıklarını saptayan önceki araştırmaların analiz sonuçlarını göstermişlerdir. Mutlu evli, duygusal olarak stabil, karşısındakini önemseyen, saygı gösteren, sıcak kanlı, özgüvenli ve duygusal olarak araştırma sonuçlarında kategorileştirilmektedir. Evliliklerinde mutlu olmayan bireylerde bu durumun tersi gözlenmektedir. Mutlu ve mutsuz evli bireylerin karakter özelliklerine bakıldığında araştırmalarda nörotik özelliklerle bireysel mutsuzluk ve evli çiftlerin mutsuzluğu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Son dönemlerdeki evliliklerin

çoğunda bireyleri zorlayan olumsuz durumlar görülebilmektedir. Bu evlilikteki bireylerin belli bir kısmı profesyonel yardım alarak bu durumu çözerken, belli bir kısmı ise olumsuzluğa etki eden ve uyumu zorlayan konularda çözüm yoluna gitmektedirler. Tarhan (2006) kişilerin evlenirken doğru eş seçimi yapmalarının yanında evlilik sistemine atfettikleri anlam, beklentiler ve bu beklentilerin karşılanma derecesi önem kazanmaktadır. Beklentilerde gerçekliğin önemi rollerin kadın erkek çerçevesinde tanımlanması ve uygulanması, birbirlerine olan anlamlandırma becerileri uyum, kalite belirlenmektedir. Evlilik uyumuyla ilgili yapılan bir çalışma ise Kreitman ve arkadaşları (1974) yaptıkları çalışmada çiftlerin birbirlerine olan tavırlarının doğru anlaşılmasının evlilik uyumunu arttırdığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra eşlerin doğru anlaşılması, özgürlük ihtiyacı ve egonun kimliği evlilikte genel çerçeve olmaktadır.

Davranışların doğru algılanışı araştırılırken dikkate değer bir konu ise bireyin partnerine karşı bilişsel düşünceleridir. Bu konuda Günay (2000) bireylerin bilişsel düşünme tarzları ve evliliğe yansıtılan uyumda yer alan araştırmasında evliliklerini uyum içinde gören çiftler ile evlilik uyumunun olmadığını düşünen çiftler arasında farklar görmüştür. Uyum içinde evliliklerini sürdüren çiftlerin ortak özelliklerinin, evliliklerini uyumsuz olarak tanımlayan çiftlere göre oldukça yüksek bulunduğu, bu sebeple iş birliği ve fikir uyuşması düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Evliliklerinin uyumlu olduğunu düşünen çiftler, duygularını evlilikte uyumun olmadığını düşünen çiftlere göre duygu ifade etme durumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Johnson, Amoloza ve Booth (1992) çiftlerin uyumunu ve uyumun sürekliliğinin anlayabilmek adına evli çiftler ile beraber sekiz yıl süren görüşmeler yapmıştır.

Evli çiftlerin ilişkilerinde uyumu sağlayabilmeleri ve kaliteli bir evlilik ilişkisi sürdürmelerini etkileyebilecek faktörlerden biri de çocuk sahibi olmak ve onunla birlikte gelişen ebeveynlik rolleridir.

2.2. Ebeveynlik Stilleri

Ebeveynler bir çocuk için dünyayı temsil etmektedir. Birçok çalışmada, ebeveynlerin davranışlar ve tutumlar çocukları etkileyen ilk şeylerdi ve etkileri yaşam boyu gelişim açısından inkâr edilemezdi. Çocuk gelişimi kavramsal olarak çocuğun rolü ve etkisi ile ilişkilidir. Hem olumlu hem de olumsuz çocuk sonuçlarına ilişkin ebeveyn davranışları ve tutumları içermektedir (Lerner, 1982). Ebeveynler, çocuk gelişiminin her aşamasında öncü role sahiptir. Genellikle ebeveynler, çocuklarının ihtiyaçlarından sorumludur. Gelişimsel

olarak psikoloji, çocuk gelişimi üzerine çağdaş görüş, diyalektik çocuklar ve ebeveynleri arasındaki ilişkinin aktif rolünü ifade eder. Çocukların kendi gelişimlerinin yanı sıra çocukların ebeveynlerinin sosyo-duygusal gelişimine de katkısı büyüktür (Kuczynski vd., 2015). Gelişim psikolojisindeki araştırmada, birkaç çalışma, boyutsal yaklaşıma vurgu yaparak ebeveynlik stillerini konu olarak belirlemiştir. Bunlar ebeveynlik boyutlar ayrılma / katılım duygusal sıcaklık / düşmanlık; özerklik / kontrol, sıcaklık ve hoşgörüdür (Baldwin, 1948). Ancak, Baumrind (1966) gibi bazı bilim adamları boyutsal yaklaşımın bazı dezavantajları olduğunu fark etti ve farklı ebeveynlik boyutlarının etkileşimsel etkisi ve ebeveynlik stillerini incelemek için tipolojik yaklaşım öngördü. En yaygın kullanılan taksonomisi

2.2.1. Ebeveynlik Stillerinin Boyutları

Günümüzde ebeveynlik türleri, Baumrind'a göre yapılan araştırmalarda çocuk yetiştirme tarzları ele alınmıştır ve bu boyutlar açıklanmıştır. Bununla ilgili Maccoby ve Martin (1983), Baumrind'in otoriter, otoriter ve müsamahakâr çocuk yetiştirme tarzlarının çocuk yetiştirmenin altında yatan boyutlar açısından ele almışlar ve iki temel boyut olduğu sonucuna varmışlardır; duyarlılık (veya hassasiyet) ve talepkârlıktır. Duyarlılık, ebeveynin, destekleyici, uyumlanmış ve sıcaklık, özerklik desteği ve gerekçeli iletişim dâhil olmak üzere çocuğun isteklerine boyun eğme yardımı ile çocuğun bireyselliğini ve kendini iddia etme becerisini geliştirme becerisiyle açıklanır. Taleplilik ise, davranış düzenleme, doğrudan yüzleşme, olgunluk talepleri (davranış kontrolü) ve çocuğun faaliyetlerinin gözetimi (izleme) yoluyla çocukların topluma entegre olması konusundaki ebeveyn iddialarını ifade eder. Bu boyutlardan yola çıkarak yetkili ebeveynlerin duyarlılıklarını ve taleplerini çocuğun ihtiyaçlarına ve gelişim düzeyine göre düzenlemeyi başardıklarını açıklamışlardır. Müsamahakâr ebeveynliğin iki farklı müsamaha ve ihmal kategorisini içerdiğini iddia etti. Hoşgörülü ebeveynlik, çocuktan düşük talepler ve yüksek düzeyde hassasiyet içerirken, ebeveynliğin ihmal edilmesi, düşük talep ve hassasiyet seviyeleri ile tanımlanır.

Ebeveyn stilleri çocukta empati becerisinin gelişimi ile de ilişkilidir. Çocuklarına destek olup bir taraftan da uygun sınırlar koyan demokratik ebeveynlerin çocuklarında empati ve sosyal yönden sorumluluk alma davranışı gelişmektedir (Eisenberg, Fabes, Schaller, Carlo ve Miller, 1991). Demokratik ebeveynlere sahip bireyler, otoriter ve ilgisiz ebeveynlere sahip olanlara göre daha empatik görünmektedir (Ceyhan, 1993). Empati düzeyi yüksek olan

çocukların daha adaletli, dürüst, hoşgörülü, yardımsever, sabırlı oldukları ve daha az problem davranış gösterdikleri görülmüştür (Erken, 2009).

Darling ve Steinberg'in (1993) ileri sürdüğü birleştirilmiş modele göre ebeveynlik stili çocukla iletişim kurmaya yönelik tutumların tümü, yani çocukla ebeveyn arasındaki ilişkinin yansımaları ve kalitesi, ebeveyn ile çocuk arasında duygusal bir ortam yaratmaya yönelik bütün ebeveyn davranışları olarak tanımlanmaktadır. Ebeveynlik stilini oluşturan ebeveyn davranışları, ebeveynlik görevini yerine getirmeye karşılık gelen hedef yönelimli davranışlar olabileceği gibi, ebeveynin çocukla olan iletişimde kullandığı mimikler, ses tonu, duygularını ifade etme gibi hedef yönelimli olmayan davranışları da içermektedir (Chao, 2001).

Ebeveynlik stillerinin tanımının ardından stilleri bileşenleriyle incelemek gereklidir. Becker (1964) göre bu bileşenlerden birincisi, fiziksel cezalandırma, bağırma, zorla emirler ve tehditler içeren "güç iddialı" disiplindir. İkincisi, hayal kırıklığı, izolasyon, sevgiden çekilme, koşullu verme ifadesini içeren "sevgi odaklı" disiplindir. Collins ve arkadaşları (2000), sevginin sağlanması ve sınırlarının olumlu çocuk yetiştirme yöntemlerinin temel bileşenleri olduğunu öne sürmüşlerdir. Sıcaklık genellikle kabul ile ilişkilendirilir ve şefkat, sevgi, takdir, nezaket ve saygının ifadesini içerir. Duygusal uygunluk, destek ve gerçek ilgiyi ifade eder. Sıcaklık ve katılımın ifadesi sadece bir çocuk rahatlık aradığında değil, aynı zamanda öğretme veya disipline dayalı ebeveyn-çocuk etkileşimleri sürecinde de gözlemlenir. Sıcaklığın zıttı, reddedilme veya düşmanlıktır. Ebeveynler çocuklarını aktif olarak sevmediklerinde, onları reddederler. Reddedilme, tiksinti, düşmanlık, sertlik, aşırı tepki, sinirlilik ve patlayıcılık anlamına gelir. Aynı zamanda çocuğa yönelik olumsuz duyguların açık iletişimini de kapsar (örneğin, eleştiri, alay, onaylamama). Çocuğun yardım ve ilgi göstermesi durumunda, tepki anne babanın reddi şeklinde olabilir veya çocuğun davranışına bakılmaksızın ebeveyn reddedilebilir (Skinner, Johnson ve Snyder, 2005).

Steinberg ve arkadaşları (1999) ayrıca, bu boyutların iki ana faktörü temsil ettiğini belirtmişlerdir: ebeveynlerin kabulü, ilgisi, sevgisi ve kontrolü, çocuk üzerindeki kısıtlama üzerinde durmuştur. Otoriter tarz, yüksek düzeyde kontrol ve kısıtlamanın yanında düşük düzeyde kabul ve sevgi içermektedir. Bu ebeveynlerin duygusal etkileşimi çok sınırlıdır ve çocuğun ihtiyaçlarını ve arzularını göz ardı ederler. Otoriter tarz, orta düzeyde kontrol ve kısıtlama ve yüksek düzeyde kabul, endişe ve sevgi içerir. Bu nedenle, bu ebeveynler etkileşimlerinde hem kontrolü hem de endişeyi dengeler. Hoşgörülü-müsamahakâr ebeveynlik tarzının tipik özelliği, çok düşük kontrol ve kısıtlama seviyeleri ile yüksek seviyelerde kabul

ve sevgidir. Müsamahakâr-ihmal eden ebeveynler ne yeterli düzeyde kontrol gösterebilirler ne de yeterince yakınlık ve sevgi inşa edebilirler.

Ebeveynlik stilleri kültürel dinamiklerden etkilenen bir özellik olarak, çocukların gelişimi üzerinde etkili olan bir faktördür. Sümer ve Güngör (1999), batı kültürlerinde yapılan ebeveynlik stilleri ve çocuk yetiştirme tarzlarının stabil bir yapıda olduğundan bahsetmiş ve ilerleyen süreçlerde bile bu durumun değişmediğini, çocuk yetiştirme tarzlarının aile yapısında çocuğun kişisel farklılığından etkilenip, bunun yanı sıra çocuk yetiştirme ve ebeveynlik stillerinde yer alan birçok soyut değişkende stabil durum saptandığını göstermiştir. Ebeveynlik ve çocuk stilleri alanında devam eden çalışmalarda çocuk yetiştirme tarzları ve çocuğun akademik olarak düzeyinin ölçülmesi, ayrıca çocukta gözlenen güven, saygı gibi ölçütlerin psikolojik sonuç değişkeni olarak incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırmaların genelinde akademik başarı ile velinin sahip olduğu ebeveynlik stillerinden açıklayıcı otoriter ve izin verici şımartan stil arasında olumlu, izin verici ve ihmalkâr stil için de olumsuz olarak bir ilişki tespit edilmiştir.

Amerikan kültüründe ise ebeveynlik stres ve depresyon ile bağlantılı görülmektedir. Sosyal roller düşünüldüğünde bunun aksine ebeveynliğin beraberinde getirdiği zorluklar bireyleri etkilemektedir (Evenson ve Simon, 2005). Bu bağlamda kadınların işgücüne katılımındaki artış gibi sosyal eğilimlerden dolayı olduğu düşünülmektedir. Böylece yükümlülüklerin bölünmesi konusundaki çatışmalar artmaktadır. Örneğin en büyük çocuğu beş yaşında olan ailelerin daha yüksek bir öz yeterliğe ve daha düşük depresyon seviyesine sahip oldukları gösterilmiştir (Nomaguchi, 2012). Kültürel ve ekonomik perspektiften bakılacak olursak örneğin Finlandiya’ da aynı verilere rastlanmaz, çocukların ebeveynlerinin psikolojik refahı üzerinde tahmin edildiği gibi bir etkisi olmadığı vurgulanır (Savolainen, Lahelma, Silventionen, ve Gauthier, 2001).

Ebeveynlik stillerine ilişkin ulusal alan yazında yapılan çalışmaları incelendiğinde, Onur (2005) çocuk eğitiminde disiplini ağır bir şekilde temele alan, korku kültürü ile eğitim veren ve geniş yasaklamaların olduğu durumların olduğu görülmektedir. Çocuk eğitiminde hedeflenen asıl durumun ailesine ve topluma faydalı bireyler kazandırmak olduğu söylenebilir. Bu ilişkiler ebeveyn-çocuk ilişkisinde baba-çocuk ilişkisinin otoriter, korkuya dayalı, mesafeler barındırdığını bununla beraber anne-çocuk ilişkisinde sevgiye dayalı bir iletişim olduğunu göstermektedir. Disiplin samimiyetin dışında dengesiz tavırlar barındırmaktadır. Disiplin olgusu genelde korkutma otoriteye itaat dayatmanın yer aldığı bir durumdur. Batı kültüründe disiplin Türk kültürünün aksine katı disiplin modelleri ve

dayatmaların dışında yorumlanmıştır. Türkiye veya Çin gibi ülkelerde batılı toplumların dışında baba figürü katı disiplin modeli olarak geçmektedir (Kağıtçıbaşı, 1970).

Çocuğun kişilik özellikleri ailenin uyumu ve ebeveynlik stilleri ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, Akyıl (2000), anne figürünün aşırı korumacı, otoriter olduğu durumlarda çocukların anksiyetesi yüksek korunmaya muhtaç ve bağımlı oldukları gözlemlenmiştir. Korelasyon; katı disiplin ile çocukların kendilik algıları arasında negatif korelasyon; annenin sıcaklığı ile çocukların öz-değerlendirmeleri arasında ise güçlü negatif korelasyonlar bulunduğunu, annelerin aşırı koruyuculuğu ve reddedici tutumlarının da çocukların düşük benlik saygısı geliştirmesine neden olduğu sonuçlarına varıldığını belirtmektedir. 13 ve 16 yaş aralığındaki ergen gençlerde yapılan çalışmanın bulgularına göre, annenin aşırı koruyucu ve babanın duygusal sıcaklığı sosyal anksiyeteye en fazla etki eden çocuk yetiştirme davranışları olduğu görülmüştür. Annelerinin davranışlarını “yüksek ilgi-düşük koruma” olarak algılayan deneklerin sosyal anksiyete puanlarının “yüksek ilgi-yüksek koruma” ve düşük ilgi-düşük koruma” olarak algılayan deneklerden daha az olduğu bulunmuştur. Sürekli kaygı üzerine etki yapan davranışların ise annenin reddi ve aşırı korumacılığı olduğu saptanmıştır. Akran algısının ve ebeveyn ilişkisel kalitesinin yetişkinlerin romantik ilişki kalitesi üzerindeki etkilerini inceledi (Steinberg vd., 1999). Sonuçlar, ebeveyn-akran ilişkisinin kalitesi ile yetişkinlerin romantik ilişki kalitesi arasında birkaç önemli korelasyon gösterdi. Ebeveyn ilişki kalitesi ile ilgili sonuçlar, ebeveynlerle zayıf ilişkinin, romantik ilişkilerde mağduriyet ve saldırgan davranışların gelişimini ve sürdürülmesini etkilediğini göstermiştir. Dahası, zayıf akran ilişkisi de düşük romantik ilişki kalitesiyle olumsuz olarak ilişkilendirildi. Özellikle, akran ilişkisi kalitesi düşük olan erkeklerin, akran ilişkisi kalitesi düşük olan kadınlara göre romantik ilişkilerde bilgili saldırgan davranışları daha yüksektir.

Ebeveynlik stilleri ve bileşenleri ele alındıktan sonra ebeveynlik stillerinin romantik ilişkilere ve evlilik uyumu üzerindeki olası etkileri incelenmiştir. Cui ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan bir çalışmada ebeveynlerin düşük katılımının ve ebeveyn-çocuk ilişkisine güven eksikliğinin ve düşük sıcaklığın, daha sonraki fiziksel saldırganlıkla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, aynı çalışma, ebeveynin sıcak olmaması ve yüksek katılımının, yetişkinlikte ebeveyn duyarlılığı, duygusal düzenleme ve romantik ilişkiler arasındaki ilişkiyi araştıran romantik ilişkilerdeki sözlü saldırganlıkla da ilişkili olduğunu göstermiştir. Sonuçlar, ebeveynlerin sıcaklığının ve duyarlılığının çocukların duygusal düzenleme stratejilerini olumlu yönde etkilediğini gösterdi. Böylelikle çocuklukta olumsuz duygularıyla daha iyi başa çıkabilirler. Bu ilişki, yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerini de önemli ölçüde etkiledi.

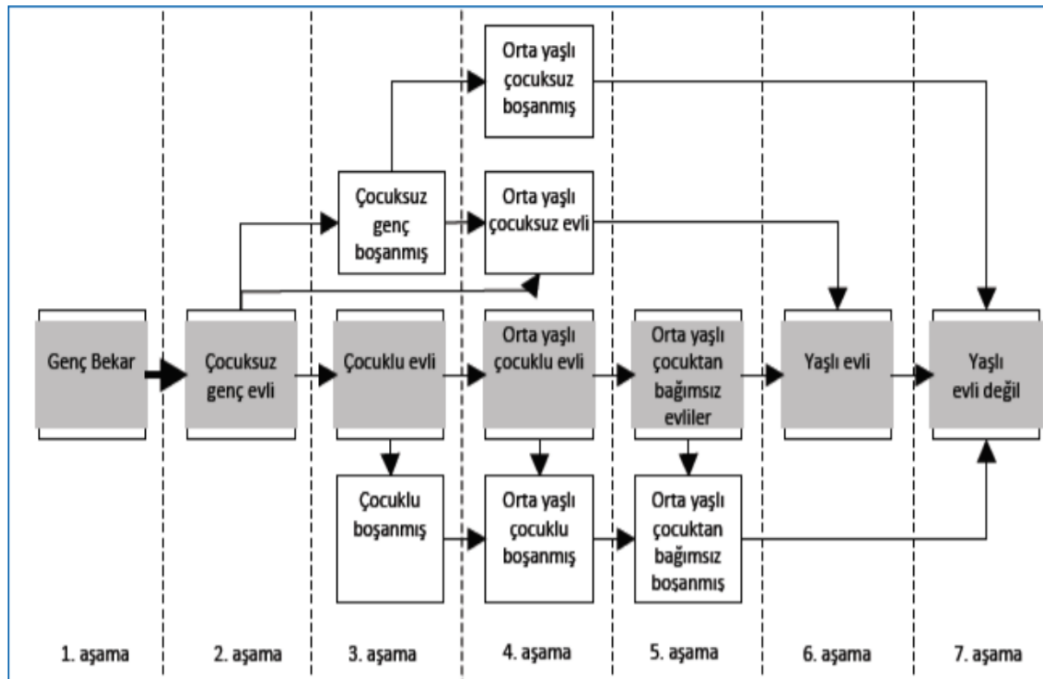
Hem kendilerinin hem de romantik partnerlerinin olumsuz duygularını tolere edebilirler. Dahası, romantik partnerlerine karşı olumlu ve empatik davranabilirler. Dahası, duyarlı ve sıcakkanlı ebeveynleri olan yetişkinler, romantik partnerleriyle bunalmadan uygun bir şekilde iletişim kurdular. Bununla birlikte, düşük ebeveyn sıcaklığı, romantik ilişkilerde dışsallaştırma ve içselleştirme sorunları ile önemli ölçüde ilişkili bulunmuştur (Fauber vd., 1990). Ek olarak, anne sıcaklığının yetişkinlikte olumlu duyguları daha iyi düzenlemeyle ilişkili olduğu belirtildi.

Rubin ve Burgess (2002) tarafından yapılan araştırma, aşırı korumacı ebeveynlik tarzına sahip ebeveynlerin çocukların bağımsızlığını caydırdığını ve faaliyetleri hakkında karar verme eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur. Barber ve Buehler (1996), bu tür ebeveynlik tarzının yetişkinlikte romantik ilişki sırasında yaşanan sorunları içselleştirme ile önemli ölçüde ilişkili olduğu bulunmuştur. Öte yandan, yüksek düzeyde psikolojik kontrol, genç yetişkinlikte ebeveynlerden gelen bireyleşme ile olumsuz bir şekilde ilişkili olabilir. Ayrıca aynı araştırma, bu bireylerin yetişkinliklerinde bağımlı romantik ilişkiler oluşturabileceklerini ve aynı zamanda romantik partnerleriyle aynı kalıpları sürdürdüklerini ortaya koymuştur. Bu nedenle, romantik partnerlerinden bireyselleşme sağlayamayabilirler (Barber vd., 1996). Sıcaklık ve kontrol dahil olmak üzere tüm farklı ebeveyn stilleri ve bu tarzların algılanması, yaşam boyunca farklı alanları etkiler. Örneğin, ebeveyn duyarlılığı ve sıcaklık, Batı kültürlerinde kendine güven, psikososyal yeterlilik, okul gerekliliği ve akademik başarı gibi uyum değişkenlerinin olumlu bir yordayıcısıdır. Bununla birlikte, sıkı kontrolün aynı değişkenlerin olumsuz bir yordayıcısı olduğu ortaya çıktı (Kurdek ve Fine, 1994). Tüm bu farklı ebeveyn stilleri farklı şekillerde algılanır ve çocukları birçok alanda etkileyebilirler. Ebeveyn tarzlarının algılanması sadece çocukluk ve ergenlik dönemini etkilemekle kalmaz, aynı zamanda yetişkinlik dönemindeki ilişkileri de güçlü bir şekilde etkiler. Özellikle ebeveyn tarzı algısı romantik ilişkileri şekillendiriyor.

2.3. Aile Yaşam Döngüsü

Kişilerin doğduktan ölene kadar sahip oldukları gerçekleştirilmesi gereken temel gelişim ödevleri vardır. Bu gelişim ödevleri hayatın değişen aşamalarında kişilerin psikolojik, fiziki ve sosyokültürel gelişiminden, şahsi hedeflerinden ve sosyal çevresindeki beklentilerden oluşur. Gelişim ödevleri bireylerin gelişimi, onaylanması ve kişisel doyumu sağlaması için bütün süreçlerde başarılı olması beklenmektedir (Duvall, 1988). Aile kurumu sürekli değişen bir yapıya sahiptir ve gelişirken çeşitli aşamalardan geçmektedir. Değişen bu

aşamalarda aile bireylerine değişken görevler düşmektedir. Böylece aile üyeleri değişim aşamalarına göre görevleri değişen bir sistemdir (Canatan ve Yıldırım, 2013). Aileler, aile içindeki bireylerin farklı beklentileri içinde çeşitli aşama ve gelişim dönemlerinden oluşmaktadır. Ailenin gelişim düzeylerini, her düzeyde yapılması uygun görülen ödevler olarak tanımlanabilir. Aile Yaşam Döngüsünü “ailenin toplumsal bir birim olarak geçirdiği aşamalar” olarak isimlendirmişlerdir. Kavram olarak aile yaşam döngüsü çiftlerin evlenerek başlattıkları evlat sahibi olmalarıyla devam eden büyüyerek genişleyen ve aile içinde çiftlerin tekrar baş başa kaldığı ve ölümle biten aşamalar şeklinde tanımlanabilir.

Şekil 2. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler (Solomon, 2000; akt., Özdemir vd., 2016)

2.3.1. Aile Yaşam Döngüsü Sınıflama Modelleri

Aile yaşam döngüsü teorisi, bir ailenin yaşam sürecini ailedeki bireyleri tanımlayan gelişim aşamaları sistemidir. En sık başvurulan aile yaşamlarından biri döngü çerçeveleri altı aile yaşam döngüsünün normal gelişim aşamalarıdır (Carter ve McGoldrick, 1989). Bunlar aşamalar şunlardır: (1) evden ayrılma: bekâr yetişkin, (2) katılma evlilik yoluyla ailelerin sayısı: yeni çift, (3) küçük çocuklu aileler, (4) ergen çocuğa sahip aileler, (5) çocukları başlatmak ve daha sonra (6) aileleri hayatta harekete geçirmektir. Her aşamada, "düğüm olayları" veya geçişler vardır, bu geçişler stres yaratır ve herhangi bir zamanda ortaya

çıkabilir. Geçişler aile üyelerinin kaybını veya eklenmesini içerir (doğal olarak veya travmatik olarak), ailenin hareketler yoluyla taşınması, bir işi kaybetmek veya bir ailenin yaşadığı travmatik olaylardır. Örneğin, bir aile üyesinin kaybı nedeniyle ölüm veya evlilik yoluyla bir aile üyesinin eklenmesi, aile üyelerinde olumsuz tepkileri hızlandıran stresli geçişler yaratabilir. Geçiş olaylarından kaynaklanan stres ailenin en büyük noktasında olacak şekilde kavramsallaştırılmıştır aile yaşam döngüsü aşamaları arasında hareket ederken sistem stresin olumsuz sonuçlanıp sonuçlanmayacağı ailede veya içinde fiziksel veya zihinsel sağlık semptomları bireysel aile üyeleri ne kadar uyarlanabilir olduğuna bağlıdır. Aile ve ailevi ve diğer destek olup olmadığı aile ve aile üyelerini uygun olay aracılığıyla değiştirmektir. Yine kavram olarak aile yaşam döngüsü aile yaşam döngüsüne ilişkin alan yazın incelendiğinde 1931 yılı ve sonrasında araştırmalara dahil olan araştırmacıların bu geçişler üzerinde çalıştığı bir olgu olmuştur. Bu aşamalarda farklı seçenekler ve geçişler tanımlanarak döngünün aşamalarının dört ve on arasında olduğu saptanmıştır (Özdemir, Torlak ve Vatandaş, 2009).

Bu doğrultuda araştırmacılardan Zimmerman, Sorokin ve Galpin (1931), modelleri bireylerin eğitim seviyelerine bakarak belirlemişlerdir. Bu aşamaya göre dört farklı dönemden bahsedilmiştir. Bu konu üzerine yapılan araştırmalar 1940 yıllarından sonra genişleyerek ilerlemiştir.

Kavram olarak ile yaşam döngüsü kategorilerinde, ailelerin gelişmelerinin anlaşılması ve bu evrelerdeki değişimleri belirtmeye ve aile bağlamında yürütülen araştırmalarda sonuca ulaştırabilecek birçok açı sunmaktadır. Bundan ötürü aile yaşam döngüsü kategorileştirme çalışmaları 1970’li yıllardan itibaren değer kazanmış ve bu konu incelenmeye değer bulunmuştur.

Aile yaşam döngüsü modellemesinde araştırmacıların konu hakkındaki görüşlerini içeren AYD’nin aşamaları ve aşama sayıları verilmiştir.

Tablo 1: Aile Yaşam Döngüsü Hakkında Yapılan Araştırmalar ve Öngördükleri Aşama Sayısı

Araştırmacılar ve Araştırma Yılı	Aşamaların Sayısı	Aşamaların İçerikleri
Sorokin, Zimmerman ve Galphin, 1931	4	Maddi bağımsızlığını kazanmış yeni evli bireyler, Bir veya daha fazla çocuğa sahip ebeveynler, Bireysel hayatını ihtiyaç duymadan devam ettiren ve çocuk sahibi çiftler, Yaşlı çiftler
Kirkpatrick, Cowles ve Tough, 1934	4	Okul öncesi dönemde çocuk sahibi olan ebeveynler, İlköğretim ve ortaöğretim döneminde çocuk sahibi olan ebeveynler, Üniversite döneminde çocuk sahibi olan ebeveynler, Yaşlı çiftlerin oluşturduğu evlilikler

Loomis, 1934	4	Çocuk sahibi olmayan ve yeni ebeveyn olanlar, Yaşı küçük çocuğa sahip olan aileler, Genç yetişkin çocuğa sahip olan aileler, Yaşlı aileler
Bigelow, 1950	7	Yeni evlenmiş, Çocuk sahibi olmayan çiftler, Okul öncesi dönemde veya yeni çocuk sahibi olmuş çiftler, İlköğretim ve ortaöğretim döneminde çocuk sahibi olan ebeveynler, Üniversite döneminde çocuk sahibi olan ebeveynler, Yuvadan ayrılmış çocuğa sahip aile, Emeklilik
Rodgers, 1962	10	Yeni evlenmiş, Çocuk sahibi olmayan çiftler, Yeni doğmuş çocuk sahibi aileler, Okul öncesi dönemde çocuk sahibi olan ebeveynler, İlköğretim ve ortaöğretim döneminde çocuk sahibi olan ebeveynler, Genç yetişkin döneminde çocuk sahibi olan ebeveynler, Yaşlı çiftlerin oluşturduğu evlilikler, çiftlerin ayrıldığı dul adı verilen ve kendi içinde 23 aşamaya ayrılan dönem
Wells ve Gubar, 1966	7	Evlilik öncesi dönem, Yeni evlenmiş çift, çocuk sahibi olmayan çift, çocuğu küçük aileler ve en küçük çocuğunun altı yaşından büyük olduğu aileler. Büyümüş çocukların olduğu aileler, çocuğun evden ayrıldığı çiftlerin aktif çalıştığı dönem, çocuğu evden ayrılan ve emekliliğe ayrılan çiftler, eşini kaybetmiş tek başına yaşayan aileler
Glick, 1971	5	Yeni evlenmiş bireyler, Son çocuğunu dünyaya getiren çift, Son çocuğu evlenen çift, Eşlerden birisinin ölümü, diğer eşin ölümü
Duvall, 1972	8	Çocuk sahibi olmayan çift, çocuklarından en küçüğünün otuz aylık olduğu en büyüğünün altı yaşında olduğu aile, ailenin en büyük çocuğu 13-30 yaş aralığında olan aile, ilk çocuğun evden ayrılmasından son çocuğun evden ayrılmasına kadar geçen evre, eşlerin emekliliğine kadar geçen dönem, eş ölümü
Waite, 1980	3	Yeni evlenmiş bireyler, İlk çocuğunu dünyaya getiren çift, ailedeki bütün çocukların doğup ailede kaldığı evre/bütün çocukların evde olduğu evre
Schiffman ve Kanuk,1983	9	Yeni evlenmiş çocuk sahibi olmayan çift, Geç evlenmiş çiftler, İlk çocuğu geç olan çiftler, Çocuksuz genç Boşanmışlar/- Çocuklu genç boşanmışlar, Çocuklu orta yaşlı boşanmışlar, Evden ayrılmış çocukların geri döndüğü (boşanma, ekonomik nedenler vs.) aileler, Evlilik bağı olmaksızın birlikte yaşayanlar, Genç ve orta yaştaki evlenmemişler, Eşi ölmüş dullar
Duvall ve Hill, 1986	8	Yeni evlenmiş çocuk sahibi olmayan çift, birinci çocuğu doğan ilk çocuğu 3 yaşında aile, okul öncesi dönemde çocuğu olan, okul çağında çocuğa sahip, ergen çocuğa sahip, çocukların evden ayrıldığı aile ve emekli olan aile
Dominian, 1989	3	Evliliğin ilk 5 yılı, Çocukların gelişme çağı, Yaşlılık dönemi
Carter ve McGoldrick,1989	6	Evlennememiş çocukların yuvadan ayrılması, Evlenerek başka bir aileye katılma; yeni bir çift oluşturma, Genç çocuklu aileler, Ergenler çocuğa sahip çiftler, Gençlerin evden ayrılmaya başlaması ve yer değiştirmesi, İleri dönemdeki aileler

Tabloda yer aldığı şekliyle Aile yaşam döngüsü çeşitleri genelde evliliğin süresi, sahip olunan çocuk sayısı ve çocukların kaç yaşında oldukları, ailenin sürdürülebilirliği gibi değişkenlere bakılarak; yeni kurulan, sayısı çoğalan ve çift olarak kalan aileler incelenmiştir. Literatürde başlangıçta basit aile modellerini sonraki süreçte alt dönemlerine ayırarak incelemişlerdir (Güven, 1991). Bu araştırmada aile yaşam döngüsünde literatürde en fazla kullanılan üç model anlatılacaktır.

2.3.1.1. Duvall'ın Aile Yaşam Döngüsü Modeli

Duvall ailelerin insanların gelişim dönemleri gibi farklı dönemlerden geçerek geliştiğini göstermektedir. Yaş, aile üyelerindeki sorumluluklar ve ailenin toplumda oluşturduğu büyüklük gibi durumlar aile yaşam döngüsünün dönemlerinde farklar gösterir. Bu sebeple aile yaşam döngüsünün basamaklarında farklı ihtiyaçlar ve gelişim ödevleri yer almaktadır. Bu gelişim ödevleri aile yaşam döngüsünün ilerlemesini değil, aynı zamanda kişisel doyum ve mutlu olma derecesini de belirlemektedir.

Tablo 2: Duval'in Aile Yaşam Döngüsü Modeli (Özgüven, 2000)

AYD ve zaman dilimleri	Kişilerin ailedeki rol ve sorumlulukları	Ailenin kritik gelişim Görevleri
Yeni evlenmiş ve çocuk sahibi olmayan (2 yıl)	Karı-koca	Doyum ve uyumu olan evliliğe sahip çiftler, anne baba ve hamilelik dönemine uyum.
30 ay ve bu dönemde çocuğu olan çiftler (2-5 yıl)	Karı-anne	30 aylık dönemdeki çocuğun gelişim düzeylerine uyum
	Koca-baba	
	Çocuk	
Okul öncesi dönemde (30 ay-6 Yaş) çocuğu olan aileler (3-5 yıl)	Karı-anne	Okul öncesi dönem çocuğa sahip ve bu çocukların isteklerine uyum sağlayan aile
	Koca-baba	
	Kız çocuk-kız kardeş	
	Erkek çocuk-erkek kardeş	
Çocuğu okula başlamış aile (7 yıl)	Karı-anne	Çocuğu okula aktif giden ve bu türden ailelerle uyum içerisinde olan aileler. Eğitsel olarak çocuğu destekleyen aileler
	Koca-baba	
	Kız çocuk-kız kardeş	
	Erkek çocuk-erkek kardeş	
Ergenlik çağında çocuğu olan aileler (7 yıl)	Karı-anne	Çocuğu ergen aileye sahip aileler ve bu koordinasyona sahip olmasını sağlayan veli
	Koca-baba	
	Kız çocuk-kız kardeş	
	Erkek çocuk-erkek kardeş	
İlk çocuğun evden ayrıldığı ve son çocuğun da evden ayrılacağı dönem (8 yıl)	Karı-anne-büyükanne	Genç yetişkinlikleri iş, askerlik, okul ve evlilik için özgür bırakmak.
	Koca-baba- büyükbaba	
	Kız çocuk-kız kardeş-hala	
	Erkek çocuk-erkek kardeş-amca	
Orta yaşlı anne-baba. Boşalmış evden emekliliğe	Karı-anne-büyükanne	Evlilik ilişkilerini yeniden kurmak. Kendisinden daha yaşlı ve daha genç kuşaklarla bağlarını sürdürmek.
	Koca-baba- büyükbaba	
Aile üyelerinin emekliliklerinden sonraki dönem	Dul erkek/kadın	Yalnız yaşamayla başetmek, emeklilik sonrası yaşama uyum sağlamak.
	Karı-anne-büyükanne	
	Koca-baba- büyükbaba	

2.3.1.2. Carter ve McGoldrick Aile Yaşam Döngüsü Modeli

Aile yaşam döngülerine ilişkin yapılan araştırma ve çalışmalarda aile yaşam döngüsü modelleri farklı çerçevelerden araştırılmıştır, bu tabloda basamaklar Carter ve McGoldrick'in yarattığı çerçeveden bakıldığında yeni evlenen çiftler (çocuksuz), çocuğu küçük olan ebeveynler, çocuğu ergen ebeveynler, evden ayrılan çocuğa sahip aileler, yaşlılık dönemi olarak ayrılmıştır.

Tablo 3: Carter ve McGoldrick Aile Yaşam Döngüsü Modeli

AYD Basamakları	Duygusal açıdan geçirilen süreç: Temel basamaklar	Gelişim Ödevleri İkincil Görevler
Genç yetişkin olarak evden ayrılan birey	Toplumsal, duygusal ve ekonomik özgürlüğünü ve sorumluluğunu kanıtlamış birey	Kök aileden farklı benlik oluşturmak, Diğer yetişkinlerle ilişki geliştirmek. İş ve ekonomik bağımsızlık konusunda saygınlık kazanma. Toplumsal saygınlık kazanma.
Yeni kurulmuş aile/yeni evli çift	Aile sistemine uyum sağlayan birey	Eş ilişkisinin oluşturulması, Ailenin genişleyen sürecine uyum, arkadaşlıklara uyum. Sosyal sistemlere uyum.
Çocuğu küçük aileler	Aileye yeni üyelerin katılımı ve kabul	Ailede yeni doğan çocuğu kabul. Ev düzeni, çocuk büyütme ve maddi konularda işbirliği.
Ergen dönemde çocuğu olan aile	Çocuğun hayatında bağımsız duruşunu desteklemek, ailede bu yapıyı esnetmek	Anne-baba çocuk iletişiminin dışına çıkmak. Kariyer gelişimine odaklanmak. Yaşlı ebeveyn bakımını üstlenmek.
Evden ayrılan çocuğa sahip orta yaşlı aile	Yeni üyelerin aileye katılması ve ayrılmasına izin vermek	Tekrar çift olmak. Çocuk ebeveyn iletişimini tekrar kurmayı başarmak. Bireylerin torun kavramına alışması. Orta yaşlı dönemde yeni kariyer hedefleri koymak. Orta yaşlı ailenin kendinden bir üst yaşlı ebeveyn bakımı üstlenmesi
Yaşlı ileri aileler	Değişen yeni rolleri kabul etmek, Yaşam döngüsünün tamamlanmasını kabul etmek	Fizyolojik gerileme karşısında işlevselliğini sürdürmek. Toplumla ve diğer sosyal sistemlerle ilişkili değişen aile ilişki modelini kabul etmek. Yaşlılığın bilgeliği ve tecrübesi için sistemde yer açmak. Eş, kardeş ve diğer akran kayıpları ile ilgilenmek.

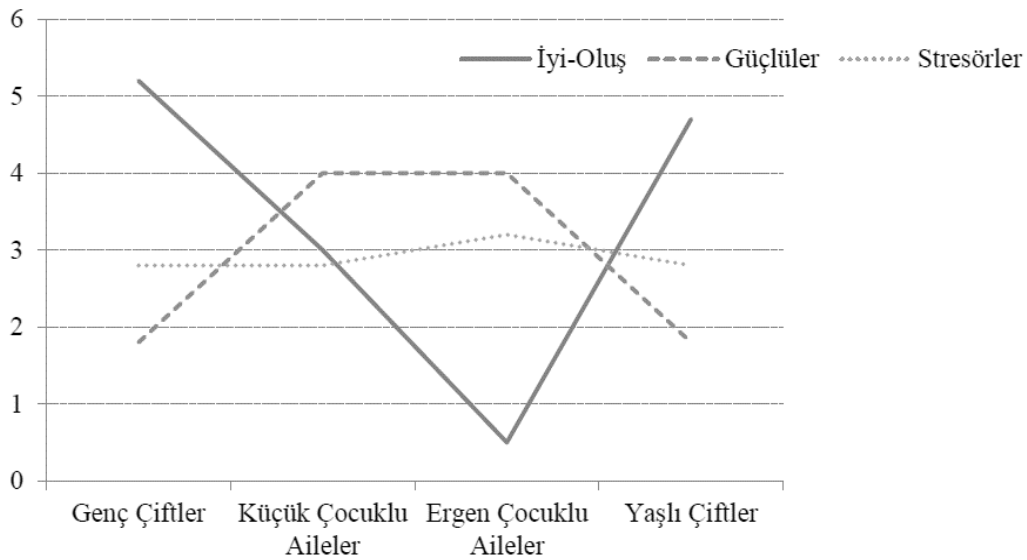
Özdemir, Torlak ve Vatandaş (2009) 'ın yaptıkları çalışmada ebeveynlik stilleri ve aile yaşam döngüsünün evlilik doyumuna etkisi araştırılacağı için çalışmanın birinci aşaması olarak "bekâr genç yetişkinlerin evden ayrılması" aşaması ve ebeveynlik stillerinin yordanabilmesi için de "çocuğu 1 yaşının altındaki aileler" değerlendirmeye dâhil edilmeyecektir. TÜİK tarafından 2017 yılında gerçekleştirilen çalışmada Türkiye'deki ailelerin çoğunun çekirdek aile olduğu ve yaklaşık yüz yıl önce Amerika'da yapılan bir

çalışmada aile yapısının çekirdek aile olduğu görülmüştür. Bu sebeple yüz yıl önceki Amerika aile yapısıyla bu süreçteki Türkiye’de oluşan aile yapısının benzerliği fark edilmiştir. Türkiye’de nişanlılığın önemi, yetişkin bekar çocukların ebeveynleri birlikte yaşamaları, aile ilişkilerin güçlülüğü gibi sosyokültürel faktörler de kültüre özgü bir aile yaşam döngüsü modeline olan ihtiyacı göstermektedir.

2.3.2. Aile Yaşam Döngüsü Evreleri

Aile yaşam döngüsündeki her dönemde bir sonraki gelişim dönemine hazırlık yapılması gereken gelişimsel ödevler bulunmaktadır. Bu ödevi gerçekleştirmek ailenin sağlıklı sürdürülebilirliği ve çiftlerin evlilikten aldıkları doyumunu arttırmakla beraber, ödevlerin yerine getirilememiş olması, sonrasında gelen basamak atlamasını etkilememektedir. Bununla birlikte ailelerin sonraki basamaklara geçişi ve uyumunu aynı zamanda işlevsel aile tablosunu olumsuz etkileyen bir sebep olduğu görülmüştür.

Şekil 3: Yaşam Döngüsü Boyunca Karşılaşılan Stresörler, Güçlükler ve İyi Oluş

Kaynak: (Gladding, 2011, s. 15)

2.3.2.1 Yeni Evli Çift (Çocuksuz Aileler)

Evliliğin kuruluş dönemi olarak kabul edilen dönem “balayı” süreci olarak bilinir ve genelde ilk çocuğun dünyaya gelmesine kadar geçen dönem olarak kabul edilir. Bu gelişim sürecinde çiftler genellikle; yaşları, dinleri, etnik kökenleri, sosyal grup ve eğitim düzeyleri

gibi sosyo-demografik değişkenler açısından yakın özelliktedirler. (Murphy ve Staples, 1979). McGoldrick (2014)'e göre karı koca ilişkisi ve iletişimde birçok değişken vardır. Bunlar; maddi, duygusal, yaşanan güç durumlar, sınırların varlığı, cinsellik, çocuk bakım ve boş zaman değerlendirme olarak bilinmektedir. Evli çiftlerin doyum sağlayabilmesi için bu boyutların uyumlu ve işlevsel olarak devam etmesi önemlidir. Yeni evlenen çiftlerin içinde yer aldığı bu aşama, aile yaşam döngüsündeki en farklı boyutları sahip ve zorlayıcı durumların ve gelişimsel görevlerin yer aldığı bir dönemdir. Çiftlerin evlilik kararı aldığı ve kriterlerine uygun kişileri eş olarak belirlediği kararlar ile kurulan evliliklerde, yeni evli çift aşamasına uyum sürecinin oluşması ve evliliğin sağlam olması yönüyle zorlayıcı bir dönemdir (İşmen, 2004). Başarıyla gerçekleşmiş evlilikler karşılıklı gösterilen sevgi, saygı ve paylaşım ile gerçekleşip; evliliğin doyum ve devam ettirilebilirliği ise çiftlerin kişisel görevlerini kabullenmeleri ve yerine getirmeleriyle sağlanabilmektedir (Özguven; 2012).

Duyan (2018) bu aşamadaki görevleri şu şekilde özetlemektedir.

- Kişilerin yetiştikleri kök aileden ayrılması,
- Karı koca alt sisteminin oluşturulması (rol ve sorumlulukların belirlenmesi, pay
- Hamilelik ve anne baba dönemine hazırlık

2.3.2.2. Küçük Çocuklu Aileler

Anne baba olma ve çocuk dünyaya getirme olgusu, aile yaşam döngüsünün çiftleri en çok zorlayan süreçlerindedir. Çocuk dünyaya getirme düşüncesi, kişisel gelişimi, ailenin dinamik süreçlerini ve çiftlerin uyumlarına etki eden bir durumdur. Çocukların dünyaya gelmesiyle beraber eşlerin birbirlerine karşı olan rol ve sorumluluklarının yerine ebeveyn rol ve sorumlulukları geçmekte olup, bu dönemden önce yer alan kategorilerde öğrenilmemiş olan rollerin hızla öğrenilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu da çiftlerin atlatması gereken yeni bir kriz olarak arşımıza çıkmaktadır. Çocukların aileye katılması; ailede var olan yaşam tarzını, rol ve sorumlulukları, çiftler arasındaki duygusal durumu ve maddi şartları ciddi oranda etkilemektedir. Ebeveynlik olgusu çiftlerin hayatında fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak köklü değişikliklere neden olan durumdur. Ebeveyn olmak muhteşem duygular hissettirse de zorlu bir yaşamı beraberinde getirmektedir. Hayatlarına yeni bir bireyin dâhil olması ev, evlilik ilişkisi, cinsel hayat, anne ve babaya fazladan getirdiği gerginlik ve yükümlülüklerle beraber ebeveynlerin hayat sınırlarında çok önemli etkisi bulunmaktadır

Çocuğun dünyaya gelmesiyle ebeveynler birden fazla tecrübe, deneyim, rol ve sorumluluklar ile karşılaşmaktadır. Anne babalar çocuklarıyla beraber dış dünyada sosyallik kazanırken birden fazla deneyim, beceri, tecrübe kazanırlar (Peterson ve Rollins, 1987). Anne babaların çoğunluğu çocuklarının doğmasıyla beraber çocuklarına duygusal olarak güçlü bir sevgi bağı kurmakta, aileye eşi benzeri olmayan bir birey katıldığı için mutluluk duymaktadırlar. Bebeğin dünyaya gelmesiyle beraber anne baba hayatında ciddi değişiklikler olur. Anne babanın uykusuz kalması, gerçekleştirilemeyen planlar, sonuca ulaştırılmayan işler ve çocuklarının gelecek kaygısı çiftler arasındaki ilişkide strese yol açmaktadır (Carter vd., 2014: 203).

Ailelerde çocuk sahibi olmak çiftlere duygusal hazzın yanı sıra aynı zamanda baş edilmesi gereken unsur olduğu için korku, stres ve kaygı durumlarını yaratmaktadır. Bu döngü içinde yaşanması muhtemel bazı sorunlar gösterilmiştir.

- Anne-babanın çalışma düzeni ve aile yaşantısı çatışması yaşamaması
- Anne-baba rollerinin dağılımı anlaşmazlık ve çatışmalar yaşanması
- Ebeveynlerin güçlerinin yapısında yaşanan dengesizlik durumu
- Ebeveynler arasında çocuk yetiştirmeye yönelik farklı durumlar (Çamur Duyan, 2003).

Anne babaların çift olarak aileye yeni katılan bireyler ile aileye uyum sağlamalarını sağlamak, bebek bakım becerisi, eşlerin birbirine olan güç durumlarının ebeveynliğe hazırlanmaları, çocuk büyütme becerisine hazırlık, bu konuda uzmanlık, ev işlerinde düzenlemeler yapılması ve rollerin paylaşılması üst ebeveynlerin ilişkilerinin düzenlenmesi, olabilecek olası sorunların önlenmesine ilişkin yapılacaklar yer alabilir.

Bu anlatılanlar doğrultusunda Çamur Duyan (2018) şu şekilde sıralamıştır;

- Ebeveyn rollerine uyum sağlama süreci
- Ailede ve sosyal hayatta rol, görev ve sorumluluklarda yeniden dağılım sağlamak
- Yeni doğan bebeğe yönelik ailede yer açmak
- Evliliğin eşler sisteminin yeniden güncellenmesi ve gözden geçirilmesi
- Ebeveyn ilişkisi ve aile sürecini durağanlıktan çıkarmak

Yapılan araştırmalarda son yıllarda ailenin genişlemesi ve yeni birey katılımıyla kalabalıklaşan aileyle beraber eşler arasında evliliğin doyumunun düştüğü fark edilmiştir. Evlilikte yaşanan bu değişimin evlilik kalitesinde geleneksellik yarattığı kadınların ücretli olarak izin almaması ve erkeğin iş hayatındaki etkinliğinin artması doyumun azalmasına

sebeptir (McGoldrick vd., 2014). Aile yaşam döngüsünde çocukların aileye katılımı ve ailede varlığını sürdürmesi ve yaş dönemleriyle ilişkilendirilmiştir.

2.3.2.3. Ergenlik Döneminde Çocuğu Olan Aileler

Ergenlik dönemi çocukluk ve yetişkinlik döneminin ortasında yer alan, neredeyse 1 ile 22 yaş aralığında bulunan çocuklarda fiziksel büyüme ve değişimler, bilişsel ve psikolojik değişimler, olgunlaşmanın gerçekleştiği durumlar, ergenlikte kimlik karmaşası gibi geçişin olduğu durumlardır. Çocukluk ile yetişkinlik dönemi arasında kalan ara dönemdir (Gander ve Gardiner, 2001). Ergen bireylerin süreç basamaklarında çocukluk ile beraber gelen farklı kimlikler bir araya gelmektedir. Ergen bireyler bunu sosyal olarak katılımları veya üye oldukları sistemler üzerinden yapmaktadır (Miller, 2008) ergen rol kazanırken toplumsal düzeyde beden kabulü, yaşıt ilişkilerini geliştirmek, duygusal düzeyde bağımsızlık ve evliliğe hazırlanmada gelişim görevleri yer almaktadır. Ergenlik sürecinde bireyin özellikle ebeveynlerden duygusal bağımsızlığını kazanıp kendi kimlik kazanımını gerçekleştirirler. Çocuklar ve ebeveynler için gerçekleşmesi zor bir süreç ve görevdir.

Ergenlik döneminde çocuğa sahip ailelerde en önemli stres kaynağı anlaşmazlıkların çeşidi ve tekrar edilmesiyle ilişkilidir. Anne baba-çocuk ilişkisinden özgürlük/sınır dengelerine geçiş sürecidir. Çocukların ergenlik sürecine dahil olmasıyla, ailenin sosyal yapısında ciddi farklılıklar oluşacaktır. Bu farklılık ailelerin içinde yeniden bir düzenin oluşturulmasına sebep olacak ve bu düzenin tekrar oluşması adına çiftlerin evlilik içinde zorlanmasına sebep olacaktır (Satir, 2016). Aile yaşam döngüsünün bu basamağında anne babalar, sadece ailenin içindeki yaşantıların haricinde, evlilik ve meslek hayatlarıyla ilgili de değişimler yaşanmaktadır. Çok çocuklu ailelerde, maddi şartlardan ötürü hem çocukların giderleri hem de evin giderleri ile karşılanması için sorumluluk düzeyi ve işe ayrılan vakit artmaktadır (Çamur Duyan, 2003).

Çiftlerin anne babalarının yaşlanmasıyla partnerlerin ebeveynlerinin de görevleri diğer eşle paylaşılabilir. Bu sistemde hem çocuklarının hem ebeveynlerin hem de kendilerinin yaşamlarını devam ettirerek ayrıca duygusal yönlerini de iyileştirmek durumundadır. Bu koşullar ortaya çıktığında çiftler için stres düzeyi artmakta ve karı-koca ilişkisi arasında çatışmalara neden olabilmektedir. Çiftlerin birbirleriyle sağlıklı birliktelik süreleri düştükçe aradaki bağ da zayıflamaktadır.

2.3.2.4. Çocuğu Evden Ayrılan Aile

Aile yaşam döngüsünün bu aşamada çocukların ergenlik döneminden çıkmasıyla yetişkinlik sürecinde aileden ayrılmasıyla bireysel hayatlarını kurarlar. Bu aşama ilk çocuğun evden ayrılması ile başlamaktadır. Orta yaşam döngüsü olarak adlandırılan bu dönemde ebeveynler için de üyenin evden ayrılması ve alışma süreci olarak düşünülebilir. Onur (2000) göre orta yaşam dönemini 40-65 yaş arasındaki dönem olarak adlandırmaktadır. Bu yaşam döngüsünde eşler çocuklarını hayatları hakkında karar vermeleri sürecinde destekler. Anne-baba sisteminde bakıldığında özellikle kadınların temel görevi olarak gösterilen bebek bakım görevi konusunda görev, rol ve sorumluluklarını büyük ölçüde tamamlar. Ebeveynler yıllar boyu süregelen anne-baba rol ve sorumlulukları değişim göstererek tekrar eş rollerine sahip olurlar.

Bu süreçte bazı gelişim görevleri yer almaktadır;

- Bağlılığı devam eden ve eş olan çiftlerde eş sisteminin devamını sağlamak
- Bu dönemde evden ayrılan çocuklar alakalı yetişkin-yetişkin alt sistemini kurmak ve iletişimi sağlamak,
- Aileye yeni katılan üyeleri evlilik ve doğum yoluyla kabullenmek,
- Orta yaşın getirdiği rol ve sorumlulukların karmaşasıyla baş edebilmek,
- Mesleki beceri rol ve sorumlulukların geliştirilmesi,
- Ebeveynlerin kendi kök aileleriyle ilgilenmesi
- Kök ailedeki anne-baba kaybı ile baş etmek,
- Topluluk içinde yararlı bir yer tutmak (Onur, 2000).

Çocuğu evden ayrılan ailelerden bazı rol ve sorumluluklar beklenmektedir ve bu durumların yerine gelmemesi belirli sıkıntılara sebep olabilir. Bu aşamada çocukların evden ayrılmasıyla beraber ebeveyn rol ve sorumlulukları kalksa bile eşlerin bireysel hayatlarıyla alakalı birçok sıkıntı oluşabilir. Bu basamakta çiftlerin orta yaşa bağlı olarak strese bağlı hastalıklar, depresif durumlar, kilo problemleri, tansiyon hastalıkları ve kalp sıkıntıları görülebilir. Sağlık problemlerinin ve belirtilerinin bireyin günlük yaşamını olumsuz etkileyecek hale gelmesi bireysel memnuniyeti azaltmaktadır. Aile yaşam döneminin bu evresinde çocukların evden ayrılması ile baş başa kalan çiftler, bireysel hayatlarını gözden geçirirler. Bu dönemde eşler iç dünyalarına çekilerek düşünceleri ve duygularında gözden geçirme süreci yaşayabilirler (Çamur Duyan, 2018).

2.3.2.5. İleri Dönemdeki Aile (Yaşlılık)

Aile yaşam döngüsünün son basamağı olarak belirlenen dönemdir. Literatürde yaşlılık nedeniyle yaşı getirdiği tanımlamaların yanında sosyolojik, psikolojik ve biyolojik bağlamda da değişik tanımlar olabilir. Yaşın biyolojik duruma bağlı olarak ilerlemesi bilişsel ve fiziksel açıdan fonksiyonların azalması anlamına gelmektedir. Psikolojik olarak yaşı ilerlemesiyle beraber öğrenmede, problem çözme becerisinde, algılama durumlarında uyumu kapsamaktadır (Görgün Baran vd., 2005). Eşler bu aşamada fiziksel ve mental yeterliliklerin azalmasının yanı sıra bazı psikolojik ve sosyal yeterliliklerinde azaldığını fark edebilir. Bu aşamada aile veya çevreden kayıplar yaşanması da eşlerin uyumunu ve aileyi etkileyebilir. Bu aşama eşlerin emeklilik evresi olarak görülebilir. Emekli olan çiftlerde statü değişikliğinin yanında birbirleriyle yaşanan boş zaman değerlendirme etkinliğini sorun olarak göstermektedir. Gelir kaybı ile eşler boş zaman değerlendirme etkinliklerini düzenlemekte zorlanmakta ve eş uyumu ve aile kalitesinde düşüşler yaşanabilmektedir. Bu aşamalarda çoğunlukla çöküşler ve geri çekilme durumları evresi olmayabilir. Bu aşamadaki çiftlerde her zaman bu tür olumsuzluklar olmayabilir (Onat, 2000). İleri dönemdeki (yaşlılık) ailelerde, eşler ikili ilişki bakımından tekrar birbirlerine yakınlaşmakta ve beraberlikleri yoğunlaşmaktadır. Bu evrede çocuğun evden ayrılığı aynı zamanda anne babanın rol ve sorumluluğunun azalmasıyla beraber çiftler evlilikleri ile baş başa kalırlar. Bu aşamada eşlerin tekrar birbirlerini anlamasına yardımcı olabilecek ve hayattan, evliliklerinden doyum ve uyum ilişkileri artmaktadır.

Çiftlerin bu aşamada yaşayabilecekleri değişimlere hazır olabilmeleri için ortaya çıkan problemlerle başa çıkabilme durumunu edinebilmeleri açısından önem kazanmaktadır. Bu aşamalarda yaşanması olası görülen gelişim görevleri, rol ve sorumlulukları şunlardır;

- Emeklilik sürecine ve düşen gelire ve maddiyata uyum sağlamak,
- Yeni düzende doyum sağlayan bir hayat ve düzen sağlamak
- Eşlerin bu süreçte birbirlerine ilgi göstermelerini sağlamak,
- Ebeveynlerin çocukları ve torunlarıyla verimli vakit geçirmelerini sağlamak,
- Eş kaybı ile baş etme gücü (Bilen, 2009).

2.4. Ebeveynlik Stilleri, Aile Yaşam Döngüsü ve Evlilik Uyumu

Ebeveynlik stili tanımlarında yer alan ebeveynin davranışları anne baba ve çocuk arasındaki ilişkiyi, iletişimi bunun yanı sıra ses tonu jest ve mimikleri içeren bir kavram

olarak tanımlanmaktadır (Chao, 2001). Anne-babanın çocuklarıyla iletişimini düzenleyen ebeveynlik stili kavramının bir süre sonra eşlerin ilişkilerini de etkilediği düşünülebilir. Ebeveyn çocuk ilişkisinin eşlerin iletişiminde ve evlilik uyumunda rolü olması genel olarak tanımlanan aile sisteminin alt sistemlerinden biridir. Birbirini etkileyen bu iki kavramın aile yaşam döngüsü bağlamında değerlendirildiğinde farklı yaşam döngülerinde aralarındaki ilişkinin farklılaşabileceği düşünülmektedir. Evlilik sürecinin ilk aşamasında bireyler evliliğin getirdiği sorunlar ve sorumluluklarla yüzleşirler ve bu dönemde eşler daha çok ev ile ilgili sorumlulukların paylaşımlarıyla ilgili konularda anlaşmazlıklar ve çatışmalar yaşamaktadırlar. Daha sonraki aşamada ise evli olan eşler çocuk sahibi olma ya da olmama konusunda karar verir ve çocuk sahibi olma konusundaki kararları doğrultusunda ise çocuğun sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesi konusunda sorumlulukları yerine getirmeye çalışırlar. Üçüncü aşamada ise büyüyen çocukların evden ayrılmasının ardından eşlerin yalnız kaldığı dönemi yaşarlar. Bu dönemde evli olan eşler birbirlerine daha çok zaman ayırmakta ve birbirleriyle vakit geçirmektedirler (Denli, 2016). Bu dönem eşlerin ebeveynliğe hazırlık için birbirini tanıma evresi ve uyumun güçlendiği evre olarak düşünülebilir. Dördüncü aşamada eşlerin ebeveynlik sürecinin başlamasıyla aile yaşam döngüsünde geçilen basamağa uyum aileye yeni katılan üyeye uyum ve eşlerin birbirlerine uyumları söz konusu olmaktadır. Bu uyumun sağlanmasında bir diğer faktör eşlerin sahip oldukları ebeveynlik rolleridir. Aile yaşam döngüsü evreleri ilerledikçe çocuğun gelişimsel ilgi ve ihtiyaçları değişmekte bununla birlikte ebeveynlerinde sahip oldukları ebeveynlik rolleri değişiklik göstermektedir. Evlilik uyumunun eşlerin ebeveyn olmadan önce sahip oldukları bir kavram olduğu düşünüldüğünde bu durağan kavramın aile yaşam döngüsü değişirken etkilenme derecesi önem kazanmaktadır. Eşler aynı zamanda ev işlerinin idaresinden, değişen hayat koşullarına uyumdan ve çocuğa karşı tavır ve davranışlarından sorumlu olmaktadır. Bu durum ebeveynleri zorlayan faktörler arasındadır.

Ebeveynlik sürecinde eşler çocuklarının kişilik kazanma sürecinde daha önce karşılaşmadıkları bazı problemlerle karşılaşır. Bu problemleri çözmek ve ergen çocuklarına yardım edebilmek adına, ebeveynler daha önceki döngülerde eşleri ile yaşadıkları iletişim problemlerini azaltarak, ortak hareket etmeye, sorunları paylaşmaya ve çözüm yolu bulmaya çalışırlar. Dolayısıyla, sıkıntılı bir sürecin içinden geçmelerine rağmen, eşlerin döngüye olan tutumları ve evlilik tatminleri beklenilenin üzerinde olmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma ebeveynlik stili ve evlilik uyumu arasındaki ilişkide aile yaşam döngüsünün biçimleyici etkisinin araştırıldığı korelasyonel bir çalışma niteliğindedir. Korelasyonel (ilişkisel çalışmalar iki veya ikiden fazla değişkenin arasındaki ilişkiyi betimlemek amacıyla yapılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Araştırmanın bağımlı değişkeni evlilik uyumu olarak belirlenmiştir. Evlilik uyumunu etkileyen bağımsız değişken ise ebeveynlik stilleri değişkenidir. Aile yaşam döngüsü değişkeni ise bu araştırmanın moderatör değişkenidir.

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmada amaçsal örnekleme tekniklerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme tekniği, seçkisiz olmayan bir örnekleme tekniğidir. Çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilir. Araştırmacı seçilen durumlar bağlamında doğa ve toplum olaylarını ya da olgularını anlamaya ve bunlar arasındaki ilişkileri keşfetmeye ve açıklamaya çalışır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Bu araştırmada evli ve en az bir yaşın üzerinde çocuğu olan bireylerin çocuk yetiştirme stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkide aile yaşam döngüsünün ve çocuk sayısının düzenleyici etkisini belirlemek amacıyla toplam 400 (220 kadın 180 erkek) kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken evli ve en az 1 yaş ve daha büyük yaş çocuğa sahip evli birey olma ölçütü olarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında ihtiyaç duyulan verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği ve Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçme araçlarına ilişkin açıklayıcı bilgiler aşağıda yer almaktadır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafın hazırlanmış ve çalışmaya katılan evli bireylerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma durumu, evlilik süresi gibi demografik özellikleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Form EK 1’de yer almaktadır.

3.3.2. Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği

Bu araştırmada, evli bireylerin ebeveynlik stillerini belirlemek amacıyla Parent ve Forehand (2017) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlama çalışması Karababa (2019) tarafından gerçekleştirilen Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği’nin (Ebeveyn Formu) kullanılmıştır. Bu ölçeğin hedef grubu ebeveynler olarak belirlenmiştir. Ölçek yedi faktörlü bir yapıya sahiptir. Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği (Ebeveyn Formu) 5’li Likert derecelendirme anahtarı ile yapılandırılmaktadır. Ölçeğin derecelendirmesi 1. Hiçbir zaman (1 puan), 2. Nadiren (2 puan), 3. Bazen (3 puan), 4. Çoğu zaman (4 puan) ve 5. Her zaman (5 puan) şeklindedir. 34 maddeden oluşan ölçekte ters puanlanan bir madde yer almamaktadır. Ölçekten elde edilebilecek puan aralıklarına baktığımızda; 16 maddeden oluşan **kapsamlı olumlu ebeveynlik** boyutu için “en yüksek 80, en düşük 16” ve 18 maddeden oluşan **kapsamlı olumsuz ebeveynlik** boyutu için ise “en yüksek 90, en düşük 18”dir. Boyutlardan elde edilen puan düzeyi arttıkça ölçülen niteliğinin derecesi de yükselmektedir.

Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği’nin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 7 maddeden oluşan düşmanlık alt boyutu için .86, 7 maddeden oluşan düşük kontrol alt boyutu için .83, 6 maddeden oluşan proaktif ebeveynlik alt boyutu için .85, 4 maddeden oluşan fiziksel kontrol alt boyutu için .86, 4 maddeden oluşan olumlu pekiştirme alt boyutu için .83, 3 maddeden oluşan destekleyici yaklaşım alt boyutu için .82, 3 maddeden oluşan samimi ilişki alt boyutu için .77, 16 maddeden oluşan kapsamlı olumlu ebeveynlik boyutu için .87 ve 18 maddeden oluşan kapsamlı olumsuz ebeveynlik boyutu için ise .85 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise düşmanlık alt boyutu için .80, düşük kontrol alt boyutu için .74, proaktif ebeveynlik alt boyutu için .72, fiziksel kontrol için .86, olumlu pekiştirme alt boyutu için .75, destekleyici yaklaşım alt boyutu için .77 ve samimi ilişki alt boyutu için .76 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği

Ölçek evlilik ya da benzer ikili ilişkilerde, evli ya da birlikte yaşayan çiftlerin ilişki kalitesini değerlendirmek amacıyla Spanier (1976) tarafından geliştirilen geliştirilmiştir Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği Busby (1995) tarafından yeniden düzenlenmiş ve Gündoğdu (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek 14 madde, üç alt boyuttan oluşa beş dereceli likert tipi (1= hiçbir zaman, 5= her zaman) cevaplama seçeneği bulunan bir ölçektir oluşmaktadır. Ölçeğin 7, 8, 9 ve 10. maddeleri ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 70 puandır, alınan puanın yüksekliği ilişki kalitesini göstermektedir. Ölçeğin özgün çalışma için iç tutarlık katsayısı .90, uyarlama çalışması için ise .83'tür. Bu çalışmadaki iç tutarlık katsayısı ölçeğin toplam puanı için, .87 iken doyum alt boyutu için .77, uzlaşım alt boyutu için .79 ve çatışma alt boyutu için .66 olarak hesaplanmıştır.

3.4. İşlem

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay alındıktan sonra, ölçekler katılımcılara Google Forms aracılığı ile bireysel olarak uygulanmıştır. İnternet ortamında hazırlanan formun yönergesinde araştırmının yüksek lisans tez çalışması kapsamında yapıldığı, evli ve en az bir çocuk sahibi olan kişilere yönelik planlanan bir çalışma olduğu vurgulanmıştır. Yönergede çalışmanın amacına vurgu yapılarak evli çiftlerin ebeveynlik rolleri ile evlilik ilişkilerine ilişkin dinamiklerin inceleme kapsamında olduğu belirtilmiştir. Türkiye genelinde katılımcılara gönderilen link üzerinden, gönüllü olanlar formu doldurmuştur. Veri toplama süreci yaklaşık bir ay içinde tamamlanmıştır. Veriler toplandıktan sonra veriler SPSS analiz programına kaydedilerek analizler yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında Google Forms aracılığıyla toplanan veriler SPSS 21 paket programı aktarılmış ve eriler üzerinde ilk olarak kayıp veri analizi ve normallik varsayımlarını test etmeye yönelik analizler yapılmıştır. Veri setinde herhangi bir kayıp değere rastlanmamıştır. Araştırmada yer alan değişkenlere ilişkin toplanan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla Skewness ve Kurtosis katsayıları incelenmiştir. Değişkenlerin normal dağılım göstermeleri için Skewness ve Kurtosis katsayılarının -1 ile +1 arasında değişmesi gerekmektedir (Büyüköztürk, 2020). Yapılan analizler sonucunda 410

gözlemden 10'u normal dağılımın dışında uç değer olarak belirlenmiş ve veri setinden çıkarılmış, temel analizler 400 kişilik veri seti üzerinde gerçekleştirilmiştir. Evlilik uyumuna ilişkin değerler -0.875 ile 0.788 arasında değişirken, olumlu ebeveynlik tutumuna ilişkin değerlerin -0.137 ile 0.307 arasında değiştiği görülmektedir. Olumsuz ebeveynlik tutumuna ilişkin değerler ise 0.549 ile 0.198 arasında değişmektedir. Elde edilen bu sonuçlar evlilik uyumu, olumlu ebeveynlik stili ve olumsuz ebeveynlik stili puanlarının normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın verileri üzerinde yapılan ön analizlerden sonra evli bireylerin ebeveynlik stilleri ve evlilik uyum düzeylerinde anne baba olma rollerine göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek için t-testi, çocuk sayısına ve aile yaşam döngüsüne göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek için ise tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Evli bireylerin ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkide çocuk sayısı ve aile yaşam döngüsünün düzenleyici etkilerini belirlemek için ise regresyon analizi (moderatör analiz) yapılmıştır. Araştırma kapsamında 0.05 güven düzeyi esas alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın değişkenlerine ilişkin tanımlayıcı istatistik analizlerine ilişkin bulgular ile araştırmanın hipotezlerine ilişkin yapılan temel analizlere ait bulgular yer almaktadır.

4.1. Tanımlayıcı İstatistik Bilgileri

Araştırmada yer alan değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistik bilgileri Tablo 4'te yer almaktadır. Evlilik uyumunun alt boyutlarından doyuma ilişkin ortalama değer $\bar{X}=19.78$ iken standart sapması $Ss=3.51$ 'dir. Evlilik uyumunun bir diğer alt boyutu olan uzlaşımın ortalama değeri ise $\bar{X}=24.80$, standart sapma $Ss=3.75$ olarak hesaplanmıştır. Evlilik uyumunun son alt boyutu olan çatışmaya ilişkin ortalama değer $\bar{X}=10.44$, standart sapma $Ss= 2.05$ 'dir. Evlilik uyumu toplam puanına ilişkin ortalama değer ise $\bar{X}=55.03$, standart sapma değeri $Ss=7.97$ olarak elde edilmiştir. Değişkenlere ilişkin ortalama puanlara bakıldığında ebeveynlerin evlilik uyumu ve alt boyutlarında ortalama üzerinde puanlara sahip oldukları görülmektedir.

Araştırmada yer alan bir diğer değişken olan ebeveynlik stilleri incelendiğinde ise olumlu ebeveynlik stili puanlarının ortalama $\bar{X}=67.53$ ve standart sapma değeri $Ss=8.00$ iken olumsuz ebeveynlik stili puanlarının ortalama $\bar{X}=34.61$ ve standart sapma değeri $Ss=7.96$ olduğu görülmektedir. Katılımcıların olumlu ebeveynlik stili puanlarının ortalama değerin üzerinde olduğu, olumsuz ebeveynlik stili puanlarının ise ortalama değere yakın düzeyde olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan evli bireylerin ebeveynlik stillerinin daha çok olumlu düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
Doyum	5.00	25.00	19.7800	3.51390
Uzlaşım	6.00	30.00	24.8025	3.75683
Çatışma	3.00	15.00	10.4475	2.05373
Evlilik Uyumu Toplam	14.00	70.00	55.0300	7.97013
Olumlu Stil	25.00	80.00	67.5350	8.00306
Olumsuz Stil	18.00	64.00	34.6150	7.96432

4.2. Evli Bireylerin Ebeveynlik Stillerine İlişkin Bulgular

Evli bireylerin ebeveynlik stillerinin anne baba olma durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Tablo 5'te görüldüğü üzere evli bireylerin anne ve baba olma durumuna göre ebeveynlik stillerinde olumlu ebeveynlik stili alt boyutunda farklılaşma olduğu görülmektedir ($t=9.47$, $p<.05$). Bu fark annelerin olumlu ebeveynlik stili puanlarının ($\bar{X}=70.63$) babaların olumlu ebeveynlik stili puanlarına göre ($\bar{X}=63.74$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan evli bireylerin anne baba olma durumlarına göre olumsuz ebeveynlik stili puanları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=1.63$, $p>.05$).

Tablo 5: Evli Bireylerin Ebeveynlik Stillerine İlişkin T-testi Sonuçları

Değişken	Kategori	N	Ortalama	S	sd	t	P
Olumlu Stil	Anne	220	70.63	5.74	398	9.47	.001
	Baba	180	63.74	8.72			
Olumsuz Stil	Anne	220	34.02	7.96	398	1.63	.10
	Baba	180	35.33	7.92			

4.3. Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarına İlişkin Bulgular

Evli bireylerin anne baba olma durumlarına göre evlilik uyumlarında fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız t-testi uygulanmıştır. Tablo 6'da görüldüğü üzere evli bireylerin evlilik uyumu alt boyutlarından doyum ($t=1.50$, $p>.05$), uzlaşım ($t=.52$, $p>.05$), çatışma ($t=1.54$, $p>.05$) ve evlilik uyumu toplam puanlarının anne ve baba olma durumlarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t=.51$, $p>.05$).

Tablo 6: Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarına İlişkin T-testi Sonuçları

Değişken	Kategori	N	Ortalama	S	sd	T	P
Doyum	Anne	220	20.0182	3.49032	398	1.50	.13
	Baba	180	19.4889	3.53038			
Uzlaşım	Anne	220	24.8909	3.58420	398	.52	.60
	Baba	180	24.6944	3.96507			
Çatışma	Anne	220	10.3045	1.99153	398	1.54	.12
	Baba	180	10.6222	2.11975			
Evlilik Uyumu Toplam	Anne	220	55.2136	7.73268	398	.51	.61
	Baba	180	54.8056	8.26725			

4.4. Evli Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Ebeveynlik Stillerine İlişkin Bulgular

Tablo 7’de evli bireylerin sahip oldukları çocuk sayısı ve ebeveynlik stillerine ilişkin tanımlayıcı bilgiler yer almaktadır. Tablo 7 incelendiğinde bir çocuğa sahip olan ebeveynlerin olumlu ebeveynlik stili puan ortalamaları 69.45, iki çocuğa sahip ebeveynlerin 67.96 ve üç çocuğa sahip olan ebeveynlerin olumlu ebeveynlik stili puan ortalaması 63.52’dir. Olumlu ebeveynlik stili en yüksek ortalama 1 çocuğa sahip olan ebeveynlerde görülmektedir. Olumsuz ebeveynlik stili incelendiğinde ise en yüksek olan ortalama 3 çocuğa sahip olan ebeveynlerde görülmektedir.

Tablo 7: Çocuk Sayısına Göre Ebeveynlik Stilleri Puan Ortalamaları

Değişken	Kategori	N	Ortalama	S
Olumlu Stil	1 çocuk	105	69.45	7.64
	2 çocuk	221	67.96	7.28
	3 çocuk	74	63.52	9.21
Olumsuz Stil	1 çocuk	105	32.59	7.09
	2 çocuk	221	35.28	8.17
	3 çocuk	74	35.50	8.09

Evli bireylerin ebeveynlik stillerinin sahip olunan çocuk sayısına göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda Tablo 8’de görüldüğü üzere olumlu ebeveynlik ($F_{(3,297)}=13.41$, $p<.01$) ve olumsuz ebeveynlik ($F_{(3,297)}=4.707$, $p<.01$) stillerinde çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşma tespit edilmiştir. Olumlu ebeveynlik stili için bu farkın kaynağı tespit etmek için Scheffe testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bir çocuğa sahip olan ebeveynlerin olumlu ebeveynlik stili puanlarının ($\bar{X}=69.45$, $S=7.64$) 3 çocuğa ($\bar{X}=63.52$, $S=9.21$), 2 çocuğa ($\bar{X}=67.96$, $S=7.28$) sahip olanların ise 3 çocuğa ($\bar{X}=63.52$, $S=9.21$) sahip olanların ortalama puanlarından yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sonuç olumlu stile sahip olan ebeveynlerde çocuk sayısı arttığında olumlu stil puanlarında azalma/düşüş yaşandığını göstermektedir. Olumsuz ebeveyn stiliindeki çocuk sayısına ilişkin farkın kaynağı ise 2 çocuğu ($\bar{X}=35.28$, $S=8.17$) ve 3 çocuğa ($\bar{X}=35.50$, $S=8.09$) sahip olanların olumsuz stil puanlarının 1 çocuğa ($\bar{X}=32.59$, $S=7.09$) sahip olan ebeveynlere göre daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sonuç olumsuz ebeveyn stili olan anne babaların çocuk sayıları arttığında olumsuz ebeveynlik stillerinde de artış yaşandığını göstermektedir. Bu sonuçlar

dikkate alındığında ebeveynlerin olumlu ya da olumsuz ebeveyn stiline sahip olma durumlarının çocuk sayısına göre farklılaştığını ortaya koymaktadır.

Tablo 8: Evli Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Ebeveynlik Stillerine İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Farkın Kaynağı
Olumlu Stil	Gruplar İçi	1617.297	2	808.648	13.411	.000	1-3 2-3
	Gruplar Arası	23938.213	397	60.298			
	Toplam	25555.510	399				
Olumsuz Stil	Gruplar İçi	586.213	2	293.107	4.707	.010	1-2
	Gruplar Arası	24722.497	397	62.273			
	Toplam	25308.710	399				

4.5. Evli Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 9’da evli bireylerin sahip oldukları çocuk sayısı ve evlilik uyumlarına ilişkin tanımlayıcı bilgiler yer almaktadır. Tablo 9 incelendiğinde evlilik uyumu toplam puanlarında bir çocuğa sahip olan ebeveynlerin evlilik uyumu puan ortalamaları ($X=55.58$, $S= 8.96$), iki ($X=55.7$, $S= 7.27$) ve üç ($X=53.81$, $S= 8.42$) çocuğa sahip olan ebeveynlerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Evli Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin Puan Ortalamaları

Değişken	Kategori	N	Ortalama	S
Doyum	1 çocuk	105	20.23	3.75
	2 çocuk	221	19.73	3.31
	3 çocuk	74	19.25	3.68
Uzlaşım	1 çocuk	105	24.91	4.08
	2 çocuk	221	24.93	3.50
	3 çocuk	74	24.24	3.99
Çatışma	1 çocuk	105	10.42	2.28
	2 çocuk	221	10.5	1.90
	3 çocuk	74	10.31	2.16

	1 çocuk	105	55.58	8.96
Evlilik Uyumu Toplam	2 çocuk	221	55.17	7.27
	3 çocuk	74	53.81	8.42

Evli bireylerin evlilik uyumlarının çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda Tablo 10'da görüldüğü üzere evlilik uyumunun alt boyutlarından doyum ($F_{(2,397)}=1.735$, $p>.05$), uzlaşım ($F_{(2,397)}=1.007$, $p>.05$) ve çatışma ($F_{(2,397)}=.246$, $p>.05$) çocuk sayısına göre farklılaşmamaktadır. Bununla birlikte evlilik uyumu toplam puanının da çocuk sayısına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($F_{(2,397)}=1.155$, $p>.05$). Bu durum aile yaşam döngülerinin ebeveynlerin evlilik uyumları üzerinde manidar bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Tablo 10: Evli Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Evlilik Dpyumlarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Doyum	Gruplar İçi	42.692	2	21.346	1.735	.178
	Gruplar Arası	4883.948	397	12.302		
	Toplam	4926.640	399			
Uzlaşım	Gruplar İçi	28.434	2	14.217	1.007	.366
	Gruplar Arası	5602.963	397	14.113		
	Toplam	5631.398	399			
Çatışma	Gruplar İçi	2.083	2	1.041	.246	.782
	Gruplar Arası	1680.815	397	4.234		
	Toplam	1682.898	399			
Evlilik Uyumu Toplam	Gruplar İçi	146.609	2	73.305	1.155	.316
	Gruplar Arası	25199.031	397	63.474		
	Toplam	25345.640	399			

4.6. Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngüsüne Göre Ebeveynlik Stillere İlişkin Bulgular

Anne babaların ebeveynlik stillerinin aile yaşam döngülerine göre ortalama puan bilgileri Tablo 11'de yer almaktadır. Tablo 11 incelendiğinde olumlu ebeveynlik stili puan ortalamalarının en yüksek olduğu aile yaşam döngüsü okul dönemi çocuğa sahip ebeveynlere

ait iken ($X=68.55$, $S=8.60$), en düşük olduğu aile yaşam döngüsü genç yetişkin dönemindeki ailelere aittir ($X=64.27$, $S=8.12$). Olumsuz ebeveynlik stiline sahip ailelerde ise en yüksek puana sahip puana sahip grup okul dönemi iken ($X=35.07$, $S= 8.06$), en düşük puana sahip grup ergenlik döneminde yer almaktadır ($X=34.08$, $S=8.58$).

Tablo 11: Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngüsüne Göre Ebeveynlik Stilllerine İlişkin Puan Ortalamaları

Değişken	Kategori	N	Ortalama	S
Olumlu Stil	Okul Öncesi Dönemi Çocuğu Olan	134	68.55	8.60
	Okul Dönemi Çocuğu Olan	68	69.90	6.48
	Ergen Çocuğu Olan	97	67.71	6.92
	Genç Yetişkin Çocuğu Olan	87	64.28	8.12
Olumsuz Stil	Okul Öncesi Dönemi Çocuğu Olan	134	34.98	7.51
	Okul Dönemi Çocuğu Olan	68	35.07	8.07
	Ergen Çocuğu Olan	97	34.08	8.58
	Genç Yetişkin Çocuğu Olan	87	34.48	8.01

Evli bireylerin ebeveynlik stillerinin aile yaşam döngülerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda Tablo 12’de görüldüğü üzere olumlu ebeveynlik ($F_{(3,382)}=8.17$, $p<.01$) stilline sahip ebeveynlerde aile yaşam döngüsüne göre anlamlı düzeyde farklılaşma tespit edilirken, olumsuz ebeveynlik ($F_{(3,382)}=.314$, $p<.01$) stillerinde aile yaşam döngüsüne göre anlamlı düzeyde farklılaşma tespit edilmemiştir. Olumlu ebeveynlik stili için farkın kaynağını tespit etmek için Scheffe testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda okul öncesi dönem çocuğu olan ($\bar{X}=68.55$, $S=8.60$), okul dönemi çocuğu olan ($\bar{X}=69.90$, $S=6.48$) ve ergen çocuğu olan ($\bar{X}=67.71$, $S=6.92$) ebeveynlerin olumlu ebeveynlik stili puanlarının genç yetişkin çocuğu olan ebeveynlerin olumlu ebeveynlik stili puanlarından ($X=64.28$, $S=8.12$) yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bulgular evli bireylerin içinde buldukları aile yaşam döngüsü ilerledikçe olumlu stil puanlarında düşüş yaşandığını göstermektedir.

Tablo 12: Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngüsüne Göre Ebeveynlik Stilllerine İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Farkın Kaynağı
Olumlu Stil	Gruplar İçi	1442.774	3	480.925	8.017	.000	1-4
	Gruplar Arası	22916.711	382	59.991			2-4
	Toplam	24359.484	385				3-4
Olumsuz Stil	Gruplar İçi	60.231	3	20.077	.314	.815	
	Gruplar Arası	24438.630	382	63.975			-
	Toplam	24498.860	385				

4.7. Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngülerine Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin Bulguları

Çiftlerin evlilik uyumlarının aile yaşam döngülerine göre puan ortalamaları Tablo 13’de yer almaktadır. Tablo 13 incelendiğinde doyum alt boyutuna ilişkin en yüksek puanın okul öncesi dönemde yer aldığı ($X=20.02$, $S=3.70$) en düşük puanın ise okul döneminde olduğu ($X=19.42$, $S= 3.56$) görülmektedir. Bununla birlikte doyum alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının aile yaşam döngüleri arasında birbirine yakın olduğu dikkat çekmektedir. Evlilik uyumunun bir diğer alt boyutu olan uzlaşım da benzer bir örüntü yer almaktadır. Bu boyuta ilişkin en yüksek puan okul öncesi dönemde yer almaktadır ($X=24.98$, $S=4.09$). Evlilik uyumunun bir diğer alt boyutu olan çatışma da ise en yüksek puan ortalamasına ergenlik döneminde çocuğu olan çiftlerde karşılaşıldığı görülmektedir ($X=10.82$, $S= 1.69$). Evlilik uyumuna ilişkin toplam puanlar incelendiğinde ise en yüksek evlilik uyumu puan ortalamasına okul öncesi dönemde çocuğu olan çiftlerin sahip olduğu görülmektedir ($X=55.35$, $S= 8.79$).

Tablo 13: Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngüsüne Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin Puan Ortalamaları

Değişken	Kategori	N	Ortalama	S
Doyum	Okul Öncesi Dönemi Çocuğu Olan	134	20.03	3.70
	Okul Dönemi Çocuğu Olan	68	19.43	3.56
	Ergen Çocuğu Olan	97	19.64	3.61
	Genç Yetişkin Çocuğu Olan	87	19.91	3.04

Uzlaşım	Okul Öncesi Dönemi Çocuğu Olan	134	24.99	4.09
	Okul Dönemi Çocuğu Olan	68	24.06	4.08
	Ergen Çocuğu Olan	97	24.97	3.06
	Genç Yetişkin Çocuğu Olan	87	24.75	3.64
Çatışma	Okul Öncesi Dönemi Çocuğu Olan	134	10.34	2.32
	Okul Dönemi Çocuğu Olan	68	9.97	2.07
	Ergen Çocuğu Olan	97	10.82	1.70
	Genç Yetişkin Çocuğu Olan	87	10.46	1.92
Evlilik Uyumu	Okul Öncesi Dönemi Çocuğu Olan	134	55.35	8.80
	Okul Dönemi Çocuğu Olan	68	53.46	8.65
Toplam	Ergen Çocuğu Olan	97	55.43	6.80
	Genç Yetişkin Çocuğu Olan	87	55.12	7.22

Evli bireylerin evlilik uyumlarının aile yaşam döngülerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda Tablo 14’de görüldüğü üzere evlilik uyumunun alt boyutlarından doyum ($F_{(3,382)}=.542$, $p>.05$), uzlaşım ($F_{(3,382)}=1.053$, $p>.05$) ve çatışma ($F_{(3,382)}=2.457$, $p>.05$) aile yaşam döngülerine göre farklılaşmamaktadır. Bununla birlikte evlilik uyumu toplam puanının da aile yaşam döngülerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($F_{(3,382)}=1.039$, $p>.05$). Bu durum aile yaşam döngülerinin ebeveynlerin evlilik uyumları üzerinde manidar bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Tablo 14: Evli Bireylerin İçinde Buldukları Aile Yaşam Döngüsüne Göre Evlilik Uyumlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Doyum	Gruplar İçi	20.090	3	6.697	.542	.654
	Gruplar Arası	4716.148	382	12.346		
	Toplam	4736.238	385			
Uzlaşım	Gruplar İçi	44.468	3	14.823	1.053	.369
	Gruplar Arası	5379.079	382	14.081		
	Toplam	5423.547	385			
Çatışma	Gruplar İçi	30.709	3	10.236	2.457	.063
	Gruplar Arası	1591.459	382	4.166		
	Toplam	1622.168	385			

Evlilik Uyumu	Gruplar İçi	197.859	3	65.953	1.039	.375
	Gruplar Arası	24240.048	382	63.456		
Toplam	Toplam	24437.907	385			

4.8. Evli Bireylerin Ebeveynlik Stilleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkide Aile Yaşam Döngüsü ve Çocuk Sayısının Düzenleyici Etkisi

Araştırmanın temel hipotezi olan ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumu arasında aile yaşam döngüsünün ve çocuk sayısının düzenleyici etkisini ilişkin yapılan regresyon analizine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır. Bu kapsamda dört farklı model test edilmiştir.

Test edilen birinci modelde ise olumlu ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide çocuk sayısının düzenleyici etkisi incelenmiştir. Tablo 15'te görüldüğü üzere olumlu ebeveynlik stiline sahip olmak evlilik uyumunun %14'ünü manidar olarak açıklamaktadır ($F=11.47$, $p<.01$). Bu ilişki içerisinde çocuk sayısının düzenleyici etkisi ele alındığında ise 1 çocuğa sahip olmanın değişkenler arasındaki ilişki üzerinde düzenleyici bir rolünün olmadığı görülürken (-.26-.20), 2 ve 3 çocuğa sahip olmanın düzenleyici etkisinin manidar olduğu görülmektedir (.08-.61). Bu sonuç olumlu ebeveynlik stiline sahip olan ebeveynlerin çocuk sayıları arttığında evlilik uyumlarında da manidar bir artış yaşadıklarını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle olumlu ebeveynlik stiline sahip olan anne babaların çocuk sayılarının artmasıyla birlikte evlilik uyumlarında da artış görülmektedir. Daha çok çocuğa sahip olma durumu olumlu ebeveynlik tutumu sergileyen anne babaların evlilik uyumları olumlu katkı sağlamaktadır. Bu sonuç olumlu ebeveynlik stiline sahip olan ebeveynlerde çocuk sayısının evlilik ilişkilerini güçlendirici bir etkiye sahip olabileceğini göstermektedir.

Analiz kapsamında incelenen ikinci modelde olumsuz ebeveynlik stili ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide çocuk sayısının düzenleyici rolü ele alınmıştır. Tablo 15'te görüldüğü üzere olumsuz ebeveynlik stilleri evlilik uyumunun %7'ini manidar olarak açıklamaktadır ($F=6.18$, $p<.01$). Bu ilişki içerisinde çocuk sayısının düzenleyici rolü ise manidardır. 1 çocuğa sahip olmanın etkisi manidar değilken (-.17-.24), iki ve üç (-.65,-.21) çocuğa sahip olmanın etkisi manidardır. Elde edilen bu sonuçlar olumsuz ebeveynlik stiline sahip kişilerin çocuk sayılarının artmasının evlilik uyumları üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Anne babalar olumsuz ebeveynlik tutumlarıyla birlikte daha çok çocuğa sahip olduklarında evlilik uyumları azalmaktadır. Bu ilişkide çocuk sayısı evlilik uyumunun azalışını hızlandırmaktadır.

Tablo 15: Evli Bireylerin Ebeveynlik Stilleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkide Çocuk Sayısının Düzenleyici Etkisi

Model	R	R ²	S	F	sd	p	Moderatör Manidarlık
Olumlu Stil * Çocuk Sayısı * Evlilik Uyumu	.35	.14	56.15	11.47	5/394	.00	.00**
Olumsuz Stil * Çocuk Sayısı * Evlilik Uyumu	.27	.07	59.65	6.18	5/394	.00	.01*

Test edilen üçüncü modelde olumlu evli bireylerin ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkide aile yaşam döngüsünün düzenleyici rolü ele alınmıştır. Tablo 16'da görüldüğü üzere sonuçlar olumlu ebeveynlik stillerinin evlilik uyumunun %14'ünü açıkladığını göstermektedir ($F= 8.55, p<.01$). Bu ilişkide yaşam döngüsünün düzenleyici etkisi anlamlı bulunmamıştır. Bootstraping yöntemi ile belirlenen düzenleyici değişkenin kapsamış olduğu güven aralığı $-.3929$ ile $.2351$ arasında değişmektedir. Güven aralığının 0 değerini kapsayacak şekilde dağılması değişkenin düzenleyici etkisinin anlamlı olmadığını bir göstergesidir. Yani ailenin içinde bulunduğu yaşam döngüsünün evli bireylerin olumlu ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkide herhangi bir etki sahip değildir.

Analiz kapsamında test edilen dördüncü modelde ise olumsuz ebeveynlik stilleri ile evlilik uyum arasındaki ilişkide yaşam döngüsünün düzenleyici rolü incelenmiştir. Tablo 16'da görüldüğü üzere olumsuz ebeveynlik stili evlilik doyumunun %5'ini açıklamakta ($F=3.08, p<.01$) ve aile yaşam döngüsünün bu ilişki içerisindeki düzenleyici bir role sahip olmadığı görülmektedir. Düzenleyici değişkene ilişkin elde edilen güven aralığı $-.39$ ile $.20$ arasında değişmektedir. Bu değerler incelendiğinde güven aralığının 0 içerdiği görülmektedir. Yani ailenin içinde bulunduğu yaşam döngülerinin evli bireylerin olumsuz ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkide herhangi düzenleyici bir etkiye sahip değildir.

Tablo 16: Evli Bireylerin Ebeveynlik Stilleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkide Aile Yaşam Döngüsünün Düzenleyici Etkisi

Model	R	R ²	S	F	sd	p	Moderatör Manidarlık
Olumlu Stil * Yaşam Döngüsü * Evlilik Uyumu	.37	.14	55.8	8.55	7/378	.00	.75
Olumsuz Stil * Yaşam Döngüsü * Evlilik Uyumu	.23	.05	61.15	3.08	7/378	.00	.88

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırma, evli bireylerin ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkide aile yaşam döngüsü ve çocuk sayısının düzenleyici etkisi incelenmiştir. Bu süreçte ilk olarak evli bireylerin ebeveynlik stilleri ve evlilik uyumlarının anne baba olma durumlarına, çocuk ve aile yaşam döngüsüne göre farklılaşma düzeyleri, akabinde ise ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide çocuk sayısı ve aile yaşam döngüsünün düzenleyici etkisi incelenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan biri evli bireylerin olumlu ebeveynlik stillerini olumsuz ebeveynlik stillerinden daha çok kullandıklarıdır. Annelerin olumlu ebeveynlik stillerini babalardan daha çok kullandıkları, her ikisinin de olumsuz ebeveynlik stilleri daha az kullandıkları ve benzer görüntü sergiledikleri bulunmuştur. Bu bulgu çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılamaya dönük olarak annelerin babalara oranla destek sağlama, duyarlık, empati, özgürlük vb. daha olumlu davranışlar sergiledikleri anlamına gelmektedir. Bu bulgu aynı zamanda evli bireylerin genel olarak çocuk yetiştirme sürecinde çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı olduklarını, destekleyici tutum ve davranışlar sergilediklerini, çocuklarına karşı samimi ve esnek davrandıklarını göstermektedir. Ebeveynlik stilleri değişkeninde anne baba olma durumunun bu şekilde farklılık göstermesinin nedenlerinden biri kültürel olarak aile yapısının ve bu yapıdaki gelişen baba rolünden kaynaklanabilir. Baba rolünün otorite ve gücü temsil etme sorumluluğu daha aktif tutumlar sergilemesine neden olmuş olabilir. Evli çiftlerin ebeveyn olduktan sonra üstlenmesi beklenen rolleri genelde kadınlar daha fazla sahiplenebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında babaların ise aile sisteminde yine ataerkil kültürün yarattığı davranışların yansıması olarak sevgi ve temas içeren davranışlardaki sınırlık, otoriter tavırlara bağlı kalma içgüdüleri olumlu ebeveynlik puanlarının annelere göre daha az olmasının sebebi olabilir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin olumsuz ebeveynlik stillerini daha az kullandıkları ve her iki ebeveynin olumsuz ebeveynlik stilleri açısından benzerlik gösterdikleri sonucuna bakıldığında katılımcıların ebeveynlik davranışları açısından kendilerini olumlu gösterme çabaları etkili olmuş olabilir. Anne ve babaların kullandıkları ebeveynlik stilleri ile ilgili yapılan araştırmalarda Turgut ve Koca (2019), ebeveynlerin cinsiyetlerine göre ebeveynlik stilleri değerlendirilmiştir. Olumlu ebeveynlik stili çocuklarda ve ebeveynlerde meydana gelebilecek psikolojik kökenli problemlerin önlenmesinde koruyucu bir rol üstlenebilmektedir. Özellikle

erken çocukluk döneminde ortaya çıkabilecek gelişimsel sorunlar ebeveynler için depresif belirtileri arttırsa da erken dönemde ortaya çıkan olumlu ebeveynliğin bu gidişata olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır (Chronis vd., 2007). Evli bireylerin genel olarak çocuk yetiştirme sürecinde çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı oldukları, destekleyici tutum ve davranışlar sergiledikleri, çocuklarına karşı samimi ve esnek davrandıkları anlamına gelmektedir. Ebeveynlerin bu davranışları sağlıklı çocuk ve sağlıklı aile ortamının gelişiminde önemli rol oynayacaktır. Bu durum aynı zamanda evli çiftlerin ilişkilerinin kalitesini de olumlu yönde etkileyebilecektir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu olan evli bireylerin sahip oldukları çocuk sayısının evlilik ilişkilerini etkilemediği bulgusudur. Bu bulgu anne ve babaların evlilik uyum düzeylerinin sahip oldukları çocuk sayısına göre değişmediğini göstermektedir. Genel olarak çocuk sayısının evli çiftler için ekstra roller ve sorumluluklarla birlikte evlilik ilişkisini zorlayabilecek nitelikte olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu çalışmada evli bireylerin çocuk sayılarında yaşanan artışın evlilik ilişkilerindeki uyum süreçlerini olumlu ya da olumsuz yönde farklılaştırmadığını göstermektedir. Bu sonuç evli bireylerin çocuk bakımı ve gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik olarak bir önceki bulguda da ele alınan olumlu ebeveynlik stillerini daha çok kullanmaları ve çocuklarla ilgili konularda evlilik ilişkileri üzerinde olumsuz etki edebilecek çatışmalar yaşamadıkları anlamına gelmektedir. Çocuk sayısı ile çift uyumu, çift tatmini, çift birlikteliği ve duygulanım ifadesi arasında da negatif yönde korelasyonlar ortaya koyan araştırma sonuçları dikkate alındığında çocuk sayısındaki artışla beraber bireylerin genel evlilik kalitesinde bir azalma olduğunu bulgusuyla çelişmektedir (Şendil ve Korkut, 2008). Yapılan bir diğer çalışmada Miller (1976), çocuk sayısının artmasının evlilik uyumunu negatif yönde etkilediği gösteren bulgular saptanmıştır. Yapılan başka bir çalışmada (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002), ele alınan demografik değişkenlerin evlilik uyumunu yordamadığı belirlenmiştir. Evlilik uyumunun çocuk sayısına bağlı olarak değişmediğine işaret eden başka çalışmalar da mevcuttur (Fışılıoğlu, 1992). Diğer taraftan evlilik uyumu ve çocuk sayısı ile ilgili yapılan bir çalışmada çocukların küçük yaşta evlilikte istikrarı artırdığı, ancak evlilikte kaliteyi düşürdüğüne ilişkin bulgular da yer almaktadır (Yalçın, 2014). Bütün bu sonuçlar dikkate alındığında evli bireylerin sahip oldukları çocuk sayısının evlilik uyumları üzerinde tek bağımsız bir etkisinin olmadığı, özellikle bu etkinin ebeveynlik davranışlarına bağlı olarak daha belirleyici olabileceği söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu olan evli bireylerin olumlu ve olumsuz ebeveynlik stillerini kullanma düzeylerinde çocuk sayısına göre ortaya çıkan farklılaşmadır. Çocuk sayısı

artış gösterdiğinde olumlu ebeveynlik stillerinde düşüş olurken, olumsuz ebeveynlik stillerinin sergilenmesinde artış yaşandığı bulunmuştur. Çocuk sayısının artışına göre olumlu ebeveynlik stil puanlarının düşmesinde ailede çocuk sayısının artışına bağlı olarak çiftlerin birlikte geçirdikleri zamanın kalitesinin azalması, birbirlerine göstermek istedikleri ilgi ve sevgiyi çocuklarıyla paylaşmak durumunda kalmaları ve çiftlere yüklenen rol ve sorumlulukların artışı olduğu düşünülebilir. Olumsuz ebeveynlik stilline sahip olan anne babaların olumsuz ebeveynlik davranışları sahip oldukları çocukların sayısı arttığında daha çok artmaktadır. Olumsuz ebeveynlik davranışları ile (otorite kurma, baskı oluşturma, engelleme vb) çocuk sayısında yaşanabilecek artışlar anne babaların daha çok zorlanmalarını ve çocuklarına karşı daha olumsuz davranışlar sergilemelerine neden olabilmektedir. Eşler ebeveyn olarak olumsuz ebeveyn davranışları ile çocuk sayıları arttığında çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının karşılamada zorlanmakta, onlara karşı olan sorumluluklarını yerine getirme sürecinde daha çok kaygı ve stres düzeylerini artırabileceği ve bu durumun da olumsuz ebeveyn davranışlarını artırabileceği düşünülebilir.

Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu ise evli bireylerin içinde buldukları aile yaşam döngüsüne göre ebeveynlik stillerindeki farklılaşmadır. Özellikle okul öncesi dönem çocuğu olan, okul dönemi ve ergen çocuğa sahip olan ebeveynlerin genç yetişkin çocuğa sahip ebeveynlere oranla olumlu ebeveynlik stilini daha çok kullandıkları görülmektedir. Aile yaşam döngüsü basamaklarında ebeveynlerin rol ve sorumlulukları dönemler ilerledikçe farklılaşabilmektedir. Çocuğun küçük yaşta olması, ebeveynin kontrolünün, ilgi ve ihtiyaç karşılama düzeyinin diğer dönemlere göre en üst seviyede olmasından ötürü küçük çocuklu ailelerde olumlu stil puanları yüksek çıkmaktadır. Fakat çocukların aile yaşam döngüsü basamakları ilerledikçe farklı gelişimsel krizlerden geçmeleri bu gelişimsel krizlerin ailenin diğer üyelerini de etkilemesi, ebeveyn-çocuk ilişkisi arasındaki bağlı ve bağımlı ilişkinin azalması çocuğun bağımsızlığını kazanması, ebeveynlerin çocuğun üzerindeki hakimiyetinin azalması ile olumlu stil davranışlarının düştüğü gözlenmiştir. Evli bireylerin içinde buldukları aile yaşam döngüsüne göre evlilik uyum düzeylerinde fark bulunmamıştır. Yeni evli çiftin çocuk sahibi olmasıyla beraber aile yaşamına geçilir ve aile genişler. Yeni üyenin katılımıyla ailede ebeveynlere düşen sorumlulukların arttığı ve farklılaştığı görülmektedir. Eşler bu süreçlerde öncelikle kendi ilişkilerini yönetmeye daha sonra ebeveyn-çocuk ilişkisini yönetmeye çalışırlar. Çocukların büyümesiyle aileler sırasıyla aile yaşam döngülerini yaşamaya başlarlar. Bunun yanında sürekli değişen sistemin içinde iç ve dış dengelerin sağlanması önem kazanmaktadır (Yıldız, 2009). Literatür incelendiğinde aile yaşam döngülerindeki çiftlerde uyum ve çatışmayı araştıran bir çalışmada doyumun azalması ve öz

yeterlik algısının azalması olarak değerlendirildiğinde okul öncesi çocuğa sahip çiftlerin yüksek puan aldığı bunun yanı sıra orta yaş anne babaların bulunduğu aile yaşam döngüsü basamağında stres ve çatışmanın arttığı gözlenmiştir (Bulut ve Asan, 2020). Çiftlerin evlilik uyumlarının aile yaşam döngülerine göre puan ortalamalarına göre doyum alt boyutuna ilişkin en yüksek puanın okul öncesi dönemde yer aldığı en düşük puanın ise okul döneminde olduğu görülmektedir. İlişki doyumuna ilişkin puan ortalamalarının aile yaşam döngüleri arasında birbirine yakın olduğu dikkat çekmektedir. Evlilik uyumunun bir diğer alt boyutu olan uzlaşım da benzer bir örüntü yer almaktadır. Bu boyuta ilişkin en yüksek puan okul öncesi dönemde yer almaktadır. Evlilik uyumunun bir diğer alt boyutu olan çatışma da ise en yüksek puan ortalamasına ergenlik döneminde çocuğu olan çiftlerde karşılaştığı görülmektedir. Evlilik uyumuna ilişkin analiz sonuçlarında ise en yüksek evlilik uyumu puan ortalamasına okul öncesi dönemde çocuğu olan çiftlerin sahip olduğu görülmektedir. Bu durum okul öncesi döneme sahip olan çocuğun anne babaya bağlı ve bağımlı aktif bir dönemde bulunmasından, ebeveynlerin çocukla alakalı konularda ortak fikir birliğine varıp uygulamasının diğer dönemlere göre daha kolay olmasından ve çocuğun otoriteye bağlılığının yüksek olduğu bir dönem olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucu olan ebeveynlik stilleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkide çocuk sayısının düzenleyici etkisidir. Bu etki ebeveynlik stillerinin her iki formu (olumlu ve olumsuz) ile evlilik uyumu arasında yer almaktadır. Olumlu ebeveynlik stili ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide çocuk sayısının pozitif etkisi söz konusu iken, olumsuz ebeveynlik stili ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide çocuk sayısının evlilik uyumunu negatif etkisi söz konusudur. Olumlu ebeveynlik stili kullanan ebeveynlerin ikinci ve üçüncü çocuğa sahip olma durumları yaşandığında evlilik uyumlarında artış yaşanırken, olumsuz ebeveynlik stili kullananlarda ise ikinci ve üçüncü çocuğa sahip olma durumları yaşandığında evlilik uyumlarında düşüş yaşandığı görülmektedir. Olumlu ebeveynlik stili ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide çocuk sayısının biçimleyici etkiye sahip olduğu görülmektedir. Evlilik uyumunun çocuk sayısına bağlı olarak değişmediğine işaret eden çalışmalar da bulunmaktadır (Tutarel ve Kışlak, 1997). Çocuklar küçük yaşta evlilikte istikrarı artırmaktadır, diğer yandan da evlilikte kaliteyi düşürmek gibi çelişkili bir etkiye sahiptir. Bu çalışmada ise olumlu ebeveynlik stiline sahip olan ebeveynlerin çocuk sayılarıyla birlikte evlilik uyumlarının da manidar olarak arttığını görülmektedir. Diğer bir ifadeyle olumlu ebeveynlik stiline sahip olan anne babaların çocuk sayılarının artmasıyla birlikte evlilik uyumlarında da artış görülmektedir. Bu sonuca dayanarak olumlu ebeveynliğe eşlik eden çocuk sayısının evlilik ilişkisi üzerinde güçlendirici bir role sahip olduğu şeklinde açıklanabilir. Bunun nedeni

ayrıca olumlu ebeveynlik stiline sahip kişilerin çift ilişkilerinde olumlu davranışları ilişki sistemine yansıtılmalarından kaynaklanabilir. Çocuk sahibi olmanın evlilik uyumu üzerindeki artırıcı etkisi çocukların birliktelik, sevgi ve eğlence kaynağı olmaları ve aile bağlarını güçlendirmeleri (Hamamcı, 2005) ve çocukların evliliği tamamlayan ve eşler arasında yakınlığı artıran özellikleri olarak açıklanabilir (Callan, 1983) ile açıklanabilir. Diğer taraftan olumsuz ebeveynlik stiline sahip olmaya eşlik eden çocuk sayılarındaki artışın evlilik uyumu üzerinde olumsuz bir etkiyi ortaya koyduğu, yani evlilik uyumunu düşürmektedir. Evli bireyler olumsuz ebeveynlik tutumlarıyla birlikte daha çok çocuğa sahip olduklarında evlilik uyumları azalmakta ve ilişkilerinde yaşadıkları uyumsuzluklar artmaktadır. Bu ilişkide çocuk sayısı evlilik uyumunun azalışını hızlandırmaktadır (Tutarel- Kışlak, 2002). Çocuk sahibi olmanın evlilik uyumu üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalara bakıldığında çocuk sahibi olmanın evlilikte uyumu arttığını gösteren çalışmaların yanında çocuksuz çiftlerin daha mutlu olduğunu gösteren çalışmalar da vardır (Fışıloğlu, 1992). Bu çalışmada da olumsuz ebeveynlik stiline sahip olan çiftlerde, çocuk sayısı ile evlilik uyumu arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Tüm bu sonuçlar dikkate alındığında evli bireylerin ebeveynlik rolleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkide sahip oldukları çocuk sayısının etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle olumlu ebeveynliğe eşlik eden çocuk sayıları eşlerin evlilik ilişkilerinde olumlu ve güçlendirici bir etkiye sahip iken, olumsuz ebeveynlik davranışlarını sergileyen evli bireylerde çocuk sayısında yaşanan artışın evlilik ilişkileri üzerinde yıpratıcı ve olumsuz etkisi olduğunu göstermektedir. Araştırmanın son bulgusu ise, evli bireylerin ebeveynlik davranışları ile evlilik uyumları arasındaki ilişkide ailelerin içinde buldukları aile yaşam döngüsünün düzenleyici etkiye sahip olmadığıdır. Bu bulgu ailenin içinde bulunduğu gelişimsel dönemin evli bireylerin ebeveynlik davranışları ve evlilik ilişkilerindeki uyumları üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Yani aile yaşam döngüleri olumlu ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide herhangi bir etkide bulunmamaktadır. Bu durum aile yaşam döngüsü değişkeninin, olumlu ebeveynlik stillerine sahip olan ailelerde döngü basamakları değişirken çiftlerin evlilik uyumu üzerinde manidar bir etkide bulunmayacağı anlamına gelir. Olumsuz ebeveynlik stilleri ile evlilik uyum arasındaki ilişkide yaşam döngüsünün düzenleyici rolü ele alınmıştır. Ebeveynlik stili evlilik uyumunu açıklamaktadır. Fakat aile yaşam döngüsünün bu ilişki içerisindeki düzenleyici rolü manidar değildir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu kısımda bu çalışma kapsamında aşağıdaki çıktılarına ulaşılmıştır;

- Evli bireylerin olumlu ebeveynlik stillerini olumsuz ebeveynlik stillerinden daha çok kullandıkları bulunmuştur.
- Annelerin olumlu ebeveynlik stillerini babalardan daha çok kullandıkları, her ikisinin de olumsuz ebeveynlik stillerini daha az kullandıkları ve benzer görüntü sergiledikleri bulunmuştur.
- Anne ve babaların evlilik uyum düzeyleri arasında fark bulunmamıştır.
- Evli bireylerin olumlu ve olumsuz ebeveynlik stillerini kullanma düzeylerinde çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşma tespit edilmiştir. Çocuk sayısı artış gösterdiğinde olumlu ebeveynlik stillerinde düşüş olurken, olumsuz ebeveynlik stillerinin sergilenmesinde artış yaşandığı bulunmuştur.
- Evli bireylerin sahip oldukları çocuk sayısının ilişkilerini etkilemediği bulunmuştur.
- Evli bireylerin içinde buldukları aile yaşam döngüsüne göre ebeveynlik stillerinin olumlu ebeveynlik stili alt boyutunda fark tespit edilmiştir. Özellikle okul öncesi dönem çocuğu, okul dönemi ve ergen çocuğa sahip olan ebeveynlerin genç yetişkin çocuğa sahip ebeveynlere oranla olumlu ebeveynlik stilini daha çok kullandıkları bulunmuştur.
- Evli bireylerin içinde buldukları aile yaşam döngüsüne göre evlilik uyum düzeylerinde fark bulunmamıştır.
- Ebeveynlik stilleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkide çocuk sayısının düzenleyici etkisinin hem olumlu hem de olumsuz stilde anlamlı olduğu bulunmuştur. Olumlu ebeveynlik stili kullanan ebeveynlerin ikinci ve üçüncü çocuğa sahip olma durumları yaşandığında evlilik uyumlarında artış yaşanırken, olumsuz ebeveynlik stili kullananlarda ise ikinci ve üçüncü çocuğa sahip olma durumları yaşandığında evlilik uyumlarında düşüş yaşandığı bulunmuştur.
- Ebeveynlik stilleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkide aile yaşam döngüsünün düzenleyici etkisi bulunmamıştır.

6.2. Öneriler

Bu kısımda araştırmadan elde edilen bulgu ve sonuçlara dayalı olarak alan araştırmacılarına ve uygulayıcılarına yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.2.1. Alan Araştırmacılarına Yönelik Öneriler

- Ebeveynlik stilleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkilerin aktör-partner karşılıklı bağımlı düzeyde (diyadik olarak) ele alındığı çalışmalarla daha açıklayıcı sonuçlara ulaşılabilir.
- Ebeveynlik stillerinin ve evlilik ilişki kalitesinin aile yaşam döngülerindeki değişimini açıklamaya yönelik boylamsal çalışmalar yapılabilir.
- Ebeveynlik davranışlarını zorlayabilecek düzeyde risk grubunda yer alan çocuğu (engelli ocuk, üstün yetenekli ocuk, kronik rahatsızlığı olan ocuk vb.) olan çiftlerde evlilik uyumunu açıklamaya yönelik nitel ve nicel çalışmalar yapılabilir.
- Özellikle çocuklu evli çiftlerin ilişki kalitelerini güçlendirmeye yönelik yapılacak olan müdahale çalışmalarında olumlu ebeveynlik stillerin ve ebeveynlik uyumunu geliştirmeye yönelik içeriklerin eklenmesi yararlı olacaktır.
- Özellikle olumsuz ebeveynlik stili geliştiren ebeveynlerin ebeveynlik dinamiklerinin açıklanmasına yönelik olarak etno-kültürel bağlanmada nitel araştırmalar yapılması yararlı olacaktır.

6.2.2. Uygulayıcılara Öneriler

- Evli çiftlerin evlilik ilişkilerini güçlendirmeye yönelik olarak yapılacak olan müdahale çalışmalarında pozitif ebeveynlik becerilerine yönelik amaç ve kazanımlara yer verilmesi, evli çiftlerin ebeveynlik rolleriyle birlikte ilişkilerini güçlü kılmalarını mümkün kılabilecektir.
- Özellikle ilk çocuklarında olumsuz ebeveynlik stili kullanan ebeveynlere pozitif ebeveyn davranışları kazandırmaya yönelik olarak müdahalelerle olumlu ebeveynlik becerileri kazandırılarak ilişki kaliteleri artırılabilir.
- Evlilik öncesi ilişki sürecinde olan çiftlere ebeveynlik sistemini güçlendirmeye yönelik eğitimler verilebilir.

6.2.3. Politika Yapıcılara Öneriler

- Aile ve evlilik ilişkilerinin korunmasını amaçlayan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde ebeveynlik destek birimleri kurulabilir. İhtiyaç halinde yeni evli ve çocuk sahibi olmayı düşünen çiftlerin pozitif ebeveynlik becerilerini geliştirmelerini sağlayacak uygulamalarla psikolojik açıdan daha sağlıklı çocukların yetişmesine olanak sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1927). *Understanding Human Nature*, New York: Greenberg, Publishers. Inc, 1, 27.
- Akbas, U., Aydogdu, S. and Buyukozturk, S. (2020). Investigation of psychometric traits of metric scale and likert type scale applied in different conditions. *Hacettepe University Journal of Education*, 35(1).
- Aktaş, S. (2009). *Eşlerden birini kaygı düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akyıl, Y. (2000). *Perceived parental child-rearing practices and social anxiety in Turkish adolescents*. Master Of Arts In Clinical Psychology, Boğaziçi University, İstanbul.
- Algaç, G. ve Çatay, Z. (2007). Evlilik süresinin ilişki yürütme tutumlarına ve evlilik memnuniyetine etkisi, *IV. Ulusal Aile ve Evlilik Terapileri Kongresi*, 16-18 Mart, İstanbul.
- Aracı İyiyaydın, A. (2018). *The Associations among intimate partner acceptance rejection/control, psychological adjustment and marital adjustment*. Master's thesis.
- Ateş, R., Erdoğan, İ., Ergin, H., Gül, G., Günayer Şenel, H., Güngörmüş Özkardeş, O., ... ve Özabacı, N. (2004). *Evlilik Okulu (Marriage school)*. İstanbul, Turkey: Remzi Kitabevi.
- Baldwin, A. L. (1948). Socialization and the parent-child relationship. *Child Development*, 127-136.
- Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67(6), 3296-3319.
- Barber, B. K., and Buehler, C. (1996). Family cohesion and enmeshment: Different constructs, different effects. *Journal of Marriage and the Family*, 433-441.
- Bayraktaroglu, H. T. and Cakici, E. T. (2017). Psychometric Properties of Revised Form of the Dyadic Adjustment Scale in a Sample from North Cyprus. *International Journal of Educational Sciences*, 19(2-3), 113-119.

- Bayraktaroğlu H.T. ve akıcı E. T. (2017). Psychometric properties of Revised form Dyadic Adjustment Scale in a sample from North Cyprus. *International Journal of Educational Science*, 19 (2,3), 113-119.
- Becker, W. C. (1964). Consequences of different kinds of parental discipline. *Review of child development research*, 1(4), 169-208.
- Bilen, M. (2009). *Sağlıklı İnsan İlişkileri*. Ankara: Anı Yay.
- Blascovich, J., Tomaka, J., Robinson, J. P., Shaver, P. R. and Wrightsman, L. S. (1991). Measures of self-esteem. *Measures of personality and social psychological attitudes*, 1, 115-160.
- Bulut, N. D., ve Aşkın, Asan. Evli Bireylerin Aile Yaşam Döngüsü Basamaklarında Algıladıkları Stres ve Aile Stresörleri ile Başa Çıkma Yöntemlerinin İncelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 3(1), 61-78.
- Burgess, E. W., and Wallin, P. (1953). *Engagement and marriage*. JB Lippincott Company.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri. *Pegem Atf İndeksi*, 2017, 1-360.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). Korelasyonel araştırmalar. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 22, 184-189.
- Callan, V.J. (1983) .The voluntarily childness and their perceptions of parenthood and childness. *Journal of Comparative Family Studies*,14, 87-96.
- Canatan, Y. (2013). Ailenin Tanımı, Türevleri ve İşlevleri. Ed. Kadir Canatan ve Ergün Yıldırım, *Aile Sosyolojisi*, İstanbul: Açılım Kitap, (53-63).
- Carter, B., and McGoldrick, M. (1989). *The expanded family life cycle: A framework for family therapy*. Boston: Allyn & Bacon.
- Carter, C. S. (2014). Oxytocin pathways and the evolution of human behavior. *Annual review of psychology*, 65, 17-39.

- Ceyhan, A. A. (1993). *Ana-babaların empatik eğilim düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Chao, R. K. (2001). Extending research on the consequences of parenting style for Chinese Americans and European Americans. *Child development*, 72(6), 1832-1843.
- Cheron, D. M., Ehrenreich, J. T., and Pincus, D. B. (2009). Assessment of parental experiential avoidance in a clinical sample of children with anxiety disorders. *Child psychiatry and human development*, 40(3), 383-403.
- Chronis, A. M., Lahey, B. B., Pelham Jr, W. E., Williams, S. H., Baumann, B. L., Kipp, H., ... & Rathouz, P. J. (2007). Maternal depression and early positive parenting predict future conduct problems in young children with attention-deficit/hyperactivity disorder. *Developmental psychology*, 43(1), 70.
- Collins, W. A., Maccoby, E. E., Steinberg, L., Hetherington, E. M. and Bornstein, M. H. (2000). Contemporary research on parenting: The case for nature and nurture. *American psychologist*, 55(2), 218.
- Corwyn, R. F. and Bradley, R. H. (1999). Determinants of paternal and maternal investment in children. *Infant Mental Health Journal: Official Publication of The World Association for Infant Mental Health*, 20(3), 238-256.
- Cui, M. and Fincham, F. D. (2010). The differential effects of parental divorce and marital conflict on young adult romantic relationships. *Personal relationships*, 17(3), 331-343.
- Çamur Duyan, G. (2018). *Aile Yaşam Döngüsü*. Kezban Tepeli, Ender Durualp (Ed.). Aile Yaşam Döngüsü içinde (89-112). Ankara.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik Doyumu Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Darling, N. and Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological bulletin*, 113(3), 487.
- Demir, E. K. ve Şendil, G. (2008). Parent Attitude Scale (PAS). *Turkish Psychology Bulletin*, 11(21), 15-25.

- Demir, N. Ö., Baran, A. G. ve Ulusoy, D. (2005). Türkiye’de ergenlerin arkadaş-akran grupları ile ilişkileri ve sapmış davranışlar: Ankara örnekleme. *Bilig*, (32), 83-108.
- Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Denli, Ö. S. (2016). *Evli çiftlerde eşler arasında algılanan kişilik benzerliğinin evlilik uyumu ve evlilik doyumuyla ilişkisinin incelenmesi* (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara).
- Duvall, E. M. (1988). Family development's first forty years. *Family Relations*, 127-134.
- Duyan, G. Ç. (2003). Aile yaşam döngüsü ve gelişimsel farklılıklar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(2), 33-41.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Schaller, M., Carlo, G. and Miller, P. A. (1991). The relations of parental characteristics and practices to children's vicarious emotional responding. *Child development*, 62(6), 1393-1408.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Alpkan, L. ve Eradamlar, N. (2005). Cinsellik ve çift uyumu arasındaki ilişki: üç grup evli çiftte karşılaştırmalı bir çalışma. *Düşünen Adam*, 18(2), 72-81.
- Erberk, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.
- Erken, M. (2009). *Empati becerisinin ahlaki davranışlar üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.
- Ersanlı, K. ve Kalkan, M. (2008). *Evlilik ilişkilerini geliştirme (kuram ve uygulama)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1.
- Evenson, R. J. and Simon, R. W. (2005). Clarifying the relationship between parenthood and depression. *Journal of health and Social Behavior*, 46(4), 341-358.

- Fauber, R., Forehand, R., Thomas, A. M. and Wierson, M. (1990). A mediational model of the impact of marital conflict on adolescent adjustment in intact and divorced families: The role of disrupted parenting. *Child development*, 61(4), 1112-1123.
- Fıfıloğlu, H., (1992). "Lisans Üstü Öğrencilerinin Evlilik Uyumu", *Psikoloji Dergisi*, 7(28), pp. 16-23.
- Gander, M. J. and Gardiner, H. W. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, (4. Baskı), (Yayına Haz. B. Onur). İmge Kitabevi, Ankara.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*, (Çev.) Özel. H. ve Güzel, C., Ayraç Yayınları, Ankara.
- Gladding, S. (2015). *Aile Terapisi*. (İ. Keklik, & İ. Yıldırım, Çev.) Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Gladding, S. T. (2011). *The creative arts in counseling*. Alexandria, VA: American Counseling Association.
- Günay, O. (2000). *Evlilik uyumu ile kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Güren, A. S. (2017). *Evli ve çocuk sahibi çiftlerin evlilik uyumu, evlilik çatışması, yakın ilişki düzeyi ve yalnızlık düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi (İstanbul Ticaret Üniversitesi).
- Güven, S. (1991). *Aile Yaşam Dönemlerinin ve Özelliklerinin Ev İdaresi İlkeleri Yönünden İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hagnell, O., Kreitman, N. and Duffy, J. (1974). Mental illness in married pairs in a total population. *The British Journal of Psychiatry*, 125(586), 293-302.
- Haley, J. (1988). *İletişim: Psikolojik sorunlar ve psikoterapi*. Çev. A. Uzunöz. Ankara: Çark Kitabevi Yayınları.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and Adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33(4), 313-328

- İşmen, A.E. (2004). *Aile Yaşam Döngüsü*. Haluk Yavuzer (Ed.). Evlilik Okulu içinde (19-39). İstanbul: Remzi Kitapevi Yay.
- Johnson, D. R., Amoloza, T. O. and Booth, A. (1992). Stability and developmental change in marital quality: A three-wave panel analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 582-594.
- Kagitcibasi, C. (1970). Social norms and authoritarianism: A Turkish-American comparison. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(3), 444.
- Kalkan, M. (2002). *Evlilik İlişisini Geliştirme Programının, Evlilerin Evlilik Uyum Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, Türkiye.
- Kalkan, M. ve Ersanlı, E. (2008). Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı evlilik ilişkisini geliştirme programının evli bireylerin evlilik uyumuna etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(3), 963-986.
- Kankurdan, Ş. (2020). *Ebeveynliğin Dönüşümü ve Paronayak Ebeveynliğin Sosyo-Kültürel Temelleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karababa, A. (2019). Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği'nin (ÇESDÖ) (Ebeveyn Formu) Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 108-131.
- Keleş, S. (2019). *Aile Yaşam Döngüsü İçerisinde Evlilik Doyumunun İncelenmesi: İstanbul Örneği*. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yalova.
- Kılıçarslan, U. F. *Yaşlı Hizmetleri ve Aile Danışmanlığı*. İstanbul Üniversitesi.
- Köknel, Ö. (1997). *İnsanı Anlamak*, Altın Kitaplar Yayınevi, 6. Basım, İstanbul.
- Kuczynski, L. and Mol, J. D. (2015). Dialectical models of socialization. *Handbook of child psychology and developmental science*, 1-46.

- Kurdek, L. A. and Fine, M. A. (1994). Family acceptance and family control as predictors of adjustment in young adolescents: Linear, curvilinear, or interactive effects?. *Child Development*, 65(4), 1137-1146.
- Lai, K. W. and McBride-Chang, C. (2001). Suicidal ideation, parenting style, and family climate among Hong Kong adolescents. *International Journal of Psychology*, 36(2), 81-87.
- Larson, R. W. (2002). Globalization, societal change, and new technologies: What they mean for the future of adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 12(1), 1-30.
- Lerner, R. M. (1982). Children and adolescents as producers of their own development. *Developmental review*, 2(4), 342-370.
- Maccoby, E. E. and Martin, J. (1983). *Socialization in the Context of the Family*'In *EM Hetherington (ed.) Handbook of Child Psychology*, Vol. 4: Socialization, Personality, and Social Development.
- Miller, B. C. (1976). A multivariate developmental model of marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*.
- Miller, P.H. (2008). *Gelişim Psikolojisi Kuramları*. (Çev. Zeynep Gültekin). Ankara: İmge Kitapevi Yay.
- Murphy, P. E. and Staples, W. A. (1979). A modernized family life cycle. *Journal of consumer research*, 6(1), 12-22.
- Nomaguchi, K. M. (2012). Parenthood and psychological well-being: Clarifying the role of child age and parent–child relationship quality. *Social science research*, 41(2), 489-498.
- Onat, Ü. (2000). *Yaşlılık ve sağlıklı yaşlanma*. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.
- Onur, B. (2000). *Gelişim Psikolojisi: Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm*. Ankara: İmge Kitapevi Yay.
- Onur, B. (2005). *Türkiye'de çocukluğun tarihi: çocukluğun sosyo-kültürel tarihine giriş*. İmge Kitabevi.

- Özdemir, Ş., C. Vatandaş ve Ö. Torlak (2009). Sosyal Problemleri Çözmede Aile Yaşam Döngüsünün (AYD) Önemi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yay.
- Özdemir, Ş., Torlak, Ö. ve Vatandaş, C. (2016). *Aile yaşam döngüsü ve tüketim*. Sekam Yayınları, 4.
- Özdemir, Y. ve Sağkal, A. S. Ebeveynlik Dansı: Birlikte Ebeveynliğe İlişkin Kuramsal ve Ampirik Bir Derleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 428-444.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*, PDREM Yayınları, Ankara.
- Özgüven, İ. E. (2012). *Cinsellik ve Cinsel Yaşamı*. Ankara: Nobel Akademik Yay.
- Parent, J. and Forehand, R. (2017). The Multidimensional Assessment of Parenting Scale (MAPS): development and psychometric properties. *Journal of Child and Family Studies*, 26(8), 2136-2151.
- Peterson, G. W. and Rollins, B. C. (1987). *Parent-child socialization*. In *Handbook of marriage and the family*. (pp. 471-507). Springer, Boston, MA.
- Robinson, L. C. and Blanton, P. W. (1993). Marital strengths in enduring marriages. *Family Relations*, 38-45.
- Rubin, K. H. and Burgess, K. B. (2002). Parents of aggressive and withdrawn children.
- Saçan, S. ve Şimşek, Z. (2014). Kurum Bakımından Aile Yanına Döndürülen 6-18 Yaş Çocukların Duygusal ve Davranış Sorunları. *Qualitative Studies*, 9(2), 1-18.
- Sardoğan, M. E., Karahan, T.F. (2005). Evli bireylere yönelik bir insan ilişkileri beceri eğitimi programı'nın evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2), 89-102.
- Sarıkaya, M. (2019). *Çocuk yetiştirme değerlerine ilişkin ebeveyn ve ergen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı.

- Satir, V. (2016). *Temel aile terapisi*. İstanbul: Beyaz.
- Savolainen, J., Lahelma, E., Silventonen, K. and Gauthier, A. H. (2001). Parenthood and psychological well-being in Finland: Does public policy make a difference. *Journal of Comparative Family Studies*, 32(1), 61-74.
- Schaefer, E. S. (1959). A circumplex model for maternal behavior. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 59(2), 226.
- Sevim, S. A. (1999). Evlilik ilişkisini geliştirme programları. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 2(11), 19-25.
- Skinner, E., Johnson, S. and Snyder, T. (2005). Six dimensions of parenting: A motivational model. *Parenting: Science and practice*, 5(2), 175-235.
- Sorokin, P. A., Zimmerman, C. C. and Galpin, C. J. (1931). *A Systematic Source Book in Rural Society*.
- Spanier, G. B. (1972). Romanticism and marital adjustment. *Journal of Marriage and the Family*, 481-487.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15-28.
- Steinberg, L., Mounts, N. S., Lamborn, S. D. and Dornbusch, S. M. (1999). *Authoritative parenting and adolescent adjustment across varied ecological niches. Adolescents and Their Families: Structure, function, and parent-youth relationships*, 129-146.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile kurumuna yönelik güncel riskler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 7-32.
- Tarhan, T. (2006). *Evlilik Psikolojisi*. Timaş Yayınları, İstanbul.

- Turanlı, P. (2010). *Orta yetişkinlikte evlilik uyumu ile benlik saygısı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin saptanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turgut, Ö. ve Koca, S. (2019). Ebeveynlerin anne-babalık stillerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 2(2), 60-71.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1997). Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(40), 55-64.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*. 35 – 41.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Göztepe, I. (2017). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2).
- Üreyen, S. (2019). *Ortaöğretim yönetici ve öğretmenlerinin parçalanmış aile çocuklarının eğitiminde karşılaştığı sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Waring, E., McElrath, D., Lefcoe, D. and Weisz, G. (1981). Dimensions of intimacy in marriage. *Psychiatry*, 44(2), 169-175.
- Wilson, M. R. and Filsinger, E. E. (1986). Religiosity and marital adjustment: Multidimensional interrelationships. *Journal of Marriage and the Family*, 147-151.
- Yalçın, M. (2014). *Ergenlerde mizaç özelliklerinin ve ebeveyn kabul-reddinin yıkıcı davranışlar üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yan, S. and Zhou, Y. (2016). Research of Work-Family Balance Based on Family Life Cycle. *Open Journal of Social Sciences*, 4(11), 218-224.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Dergisi*, 1(4), 49-58.
- Yörükoğlu, A. (2003). *Çocuk ruh sağlığı*. Ankara: Özgür Yayınları.

EKLER

EBEVEYNLİK STİLLERİ VE AİLE YAŞAM DÖNGÜSÜNÜN EVLİLİK UYUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ek.1.GoogleForms Soruları

1. Yaşınız?
2. Cinsiyetiniz?
KADIN
ERKEK
3. Eğitim Düzeyiniz?
İlkokul
Ortaokul
Lise
Ön lisans
Lisans
Lisansüstü
4. Çalışma Durumunuz?
EVET
HAYIR
EMEKLİ
5. Mesleğiniz?
6. Meslekte günlük çalışma süreniz?
7. Eşinizin çalışma durumu?
EVET

HAYIR
EMEKLİ

8. Evlenme yaşıınız?

9. Kaç yıldır evlisiniz?

10. Kaçınıcı evliliğiniz?

11. Evlenme biçiminiz?

KISA SÜRELİ TANIŞMA
KISA SÜRELİ FLÖRT
UZUN SÜRELİ FLÖRT
GÖRÜCÜ USULÜ
AKRABA EVLİLİĞİ
EVLENDİRME PROGRAMI VASITASIYLA
SANAL (TELEFON, İNTERNET) EVLİLİK
KAÇARAK
DİĞER

12. Kaç çocuğunuz var?

1.ÇOCUK
2.ÇOCUK
3.ÇOCUK
4.ÇOCUK
5 ÇOCUK VE YUKARISI

13. Çocukların bakımından kim sorumludur?

BEN
EŞİM

14. Çocuklarınızın yaşları nedir? (aralarına virgül koyarak yazınız.)

15. Kaç çocuğunuz okul yaşında?

OKULA GİDEN YOK

BİR

İKİ

ÜÇ

HEPSİ

16. Çocuklarınız hangi eğitim kademesindedir?

	okula gitmiyor	okul öncesi	ilkokul	ortaokul	lise	üniversite	lisans üstü
1.çocuk							
2.çocuk							
3.çocuk							
4.çocuk							
5.çocuk							

Ek.2.Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği (Ebeveyn Versiyonu)

Çocuğun Adı	Çocuğun Cinsiyeti Kız / Erkek
Ebeveynin Adı	Çocuğun Doğum Tarihi ---/---/-----
Yakınlık Derecesi	Bugünün Tarihi ---/---/-----
Çocuğun Yaşı	Çocuğun Sınıfı

Ölçekle ilgili örnek maddeler aşağıda yer almaktadır.

Açıklama: Ebeveynler çocuklarını yetiştirmeye çalışırken farklı davranışlar sergilerler. Lütfen her ifadeyi okuyun ve son iki ay içinde yukarıda ismi belirtilen çocuğunuza yönelik ebeveynlik tutumunuzu ne kadar iyi ifade ettiğini değerlendirin.	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1. Çocuğuma olan sevgimi ona sarılarak, onu öperek ve kucaklayarak gösteririm.	1	2	3	4	5
5. Küçük gerekçelerle veya hiçbir gerekçe göstermeden tehdidi çocuğuma bir ceza olarak kullanırım.	1	2	3	4	5
7. Çocuğumla birlikte sıcak ve samimi zamanlar geçiririm.	1	2	3	4	5
11. Eğer çocuğum üstüne düşen günlük görevlerini yerine getirirse bunu fark ettiğimi bir şekilde belli ederim.	1	2	3	4	5
20. Çocuğuma “hayır” dediğimde üzülürse geri adım atıp ona istediğini veririm.	1	2	3	4	5
33. Çocuğuma net seçimler sunarak onunla çatışmaktan kaçınırım.	1	2	3	4	5

Ek.3.Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği

Aşağıdaki konularda eşinizle anlaşp anlaşamadığınızı ilgili kutucuğa (X) işareti koyarak belirtiniz.

		Hiçbir zaman Anlaşamayız	Nadiren anlaşırız	Bazen anlaşırız	Oldukça sık Anlaşırız	Çoğu zaman Anlaşırız
1	Dini konular					
2	Muhabbet-sevgi Gösterme					
3	Temel kararların Alınması					
4	Cinsel yaşam					
5	Geleneksellik					
6	Mesleki kararlar					

Aşağıda eşinizle ve evliliğinizle ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyup size ne derece uygun olduğunu ilgili kutucuğa (X) işareti koyarak belirtiniz.

		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Oldukça Sık	Çoğu Zaman
7	İlişkinizi bitirmeyi ne sıklıkta Tartışsınız?					
8	Eşinizle ne sıklıkla münakaşa Edersiniz?					
9	Evlendiğiniz için pişmanlık duyar Mısınız?					
10	Ne sıklıkla birbirinizin Sinirlenmesine neden olursunuz?					
11	Siz ve eşiniz ev dışı etkinliklerinizin Ne kadarına birlikte katılırsınız?					

12	Nesıklıkla teşvik edici fikir Alışverişinde bulunursunuz?					
13	Ne sıklıkla bir iş üzerinde birlikte Çalışırsınız?					
14	Ne sıklıkla bir şeyi sakince Tartışırsınız?					

Birinci faktör “satisfaction (doyum)” maddeleri: 12, 13, 11, 7, 9

İkinci faktör “consensus (uzlaşım)” : 1, 6, 5, 2, 4, 3

Üçüncü faktör “conflict (çatışma): 8, 10, 14

Ölçek, evlilik ya da benzer ikili ilişkilerde, evli ya da birlikte yaşayan çiftlerin ilişki kalitesini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin 7, 8, 9 ve 10. maddeleri ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 70 puandır, alınan puan ilişki kalitesini göstermektedir.

Ali Karababa 02:58

alıcı: ben ▾

Merhaba Elanur, ölçek ektedir, ölçeğin alt boyutlarına ilişkin bilgiye çalışmadan ulaşabilirsin, çalışmanın atıfını ölçeğe ekledim, ayrıca sizden ricam ölçeğin orjinalliğinin korunması adına tezde ölçek maddelerinin tamamını paylaşmamanız, size kolaylıklar dilerim.

[İLETİNİN TAMAMINI GÖSTER](#)

Çok Boyutlu
Ebeveynlik Stilleri...

Doküman

Merhaba Elanur Hanım,

Ölçeği kullanmanıza memnuniyetle izin veriyoruz. Ölçek formu ve puanlama bilgilerini ekte gönderiyorum.

Çalışmanızda kolaylıklar dileriz.

Yrd.Doç.Dr.Hüseyin Bayraktaroğlu

...

[İLETİNİN TAMAMINI GÖSTER](#)

YCUO formu ve
puanlaması.docx

Doküman